

KYMENLAAKSON LASTEN JA NUORTEN YMPÄRISTÖASENTEET JA -ARVOT

KYMENLAAKSON YMPÄRISTÖKASVATUSSTRATEGIAN
TAUSTAKYSELYN RAPORTTI
KYSELYAIKA 9-11/2020

Sisällys

1. Vastaajien taustatiedot.....	4
Vastaan:.....	4
Ikä:.....	5
Kunta:.....	6
Kunta - Jokin muu, mikä:.....	6
2. Kierrätys ja jätteet	7
Päiväkodissa/koulussa lajitellaan jätteet:.....	7
Minulla on tietoa kierrätyksestä ja jätteiden lajittelusta:.....	8
Kierrätyksestä ja jätteiden lajittelusta on saatavissa tietoa:.....	9
Mitä jätteitä koulussasi/päiväkodissasi voi lajitella?	10
Mitä jätteitä koulussasi/päiväkodissasi voi lajitella? - Jokin muu, mikä:.....	10
Onko koulussasi/päiväkodissasi kierrätyspiste esim. kirjoille tai urheiluvälineille?	11
Jos vastasit kyllä, mitä tavaroita kierrätyspisteelle voi tuoda?	11
Palautan pantilliset pullot ja tölkit kauppaan	12
Palautan pantittomat pullot ja tölkit kierrätykseen	12
Miten haluaisit kehittää koulusi/päiväkotisi jätteiden lajittelua tai kierrätystä?	13
3. Harrastukset	14
Onko harrastuksessasi (urheiluseurassa ym.) huomioitu ympäristöasiat jollakin tavalla?	14
Jos vastasit, kyllä, kerro omin sanoin, miten ympäristöasiat on huomioitu harrastuksessasi?....	14
4. Luonto.....	16
Teettekö koulussa tai päiväkodissa luontoretkeä?	16
Mitä mieltä olet koulun/päiväkodin luontoretkestä?	17
Tiedätkö, mitkä ovat jokamiehen oikeudet?.....	18
5. Liikkuminen.....	19
Miten kuljet kouluun/päiväkotiin?	19
Miten kuljet kouluun/päiväkotiin? - Jokin muu, mikä.....	20
Miten kuljet harrastuksiin ja kavereiden luokse?	20
Miten kuljet harrastuksiin ja kavereiden luokse? - Jokin muu, mikä:.....	20
Aiotko hankkia ajo-/mopokortin heti kun mahdollista?.....	21
Mitä ajattelet autolla ajamisesta ja mopoilusta?	21

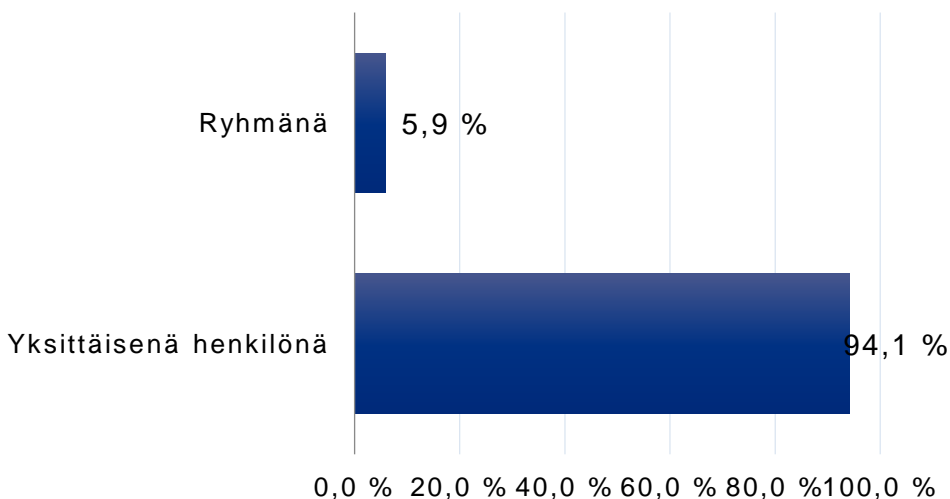
6. Kuluttaminen.....	24
Kun ostat tai hankit itsellesi vaatteita tai muita tavaroita (voit valita useamman vaihtoehdon)....	25
Kun ostat tai hankit itsellesi vaatteita tai muita tavaroita (voit valita useamman vaihtoehdon) - Jokin muu, mikä	25
Kerro omin sanoin, mitä ostat uutena ja mitä käytettynä?	25
Mitä ympäristömerkkejä tiedät?	28
Mitä teet rikki menneille tavaroille tai vaatteille?	28
Ostatko usein tavaroita ja vaatteita, joita et välttämättä tarvitse?	29
7. Oma ja perheen asenne	29
Tiedätkö, mikä on tai mistä johtuu ilmastonmuutos?	30
Tiedätkö, mitä tarkoittaa kestävä kehitys?	31
Oletko huolissasi luonnosta tai ilmastonmuutoksesta?	31
Kerro luontoon tai ilmastoon liittyvistä huolistasi omin sanoin:	32
Koetko voivasi vaikuttaa koulusi/päiväkotisi ympäristöasioihin?	36
Haluaisitko saada lisää opetusta koulussa tai päiväkodissa luonnosta, ympäristöstä tai ilmastonmuutoksesta?	37
Valitse ne asiat, joista haluaisit saada lisätietoa	38
Valitse ne asiat, joista haluaisit saada lisätietoa - Jokin muu, mikä:	38
Mikä saisi sinut muuttamaan toimintaasi ympäristöystävällisemmäksi?	39
Miten merkittävänä pidät omia ympäristötekojasi?	41
Keskusteletteko ympäristöasioista kotona?	42
Miten perheesi arjessa huomioidaan ympäristöä? Oletteko muuttaneet perheessasi toimintaa ympäristöystävällisemmäksi?	42
8. Ruoka	43
Tiedätkö, miten ruokailutottumuksesi vaikuttavat ympäristöön?	44
Jääkö sinulta usein ruokaa tähteeksi / syömättä?	44
Jos vastasit kyllä, kerro miksi ja millaista ruokaa sinulta jää tähteeksi/syömättä?	45
Miten suhtaudut kasvisruokaan? Syötkö usein kasvisruokaa?	45
Vapaa sana:	47

1. Vastaajien taustatiedot

Yhteenveto: Vastauksia saatiin yhteensä 677 lapselta ja nuorelta, näistä 153 henkilöä ryhmänä. Suurin osa vastanneista oli yläkoulu- ja lukiokäisiä. Suurin osa vastaajista asui Kotkassa tai Kouvossa.

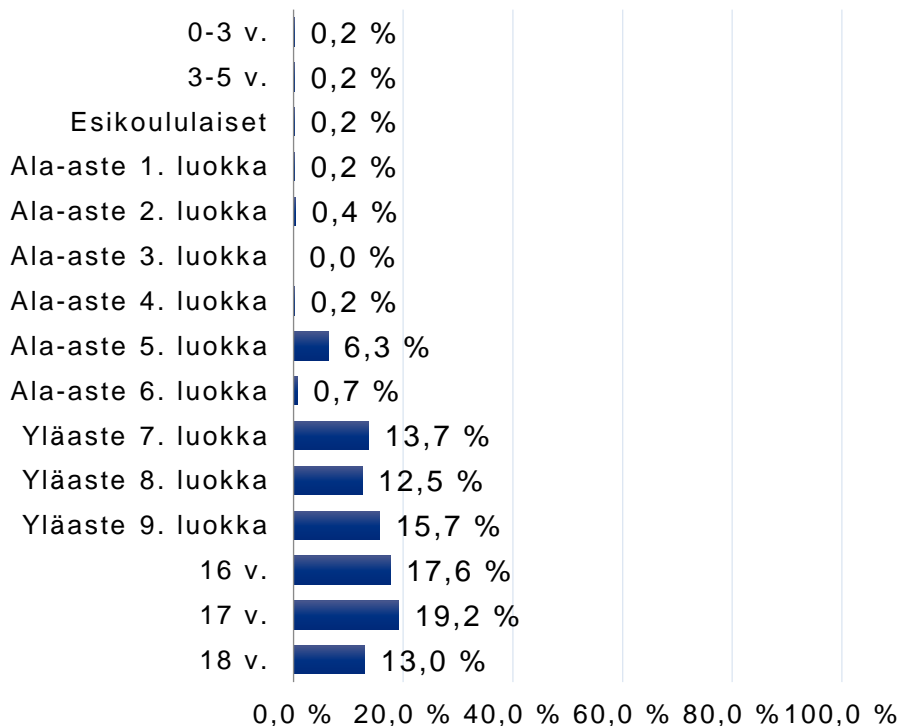
Vastaan:

■ Kaikki vastaajat (KA:1.94, Hajonta:0.24)
(Vastauksia:562)

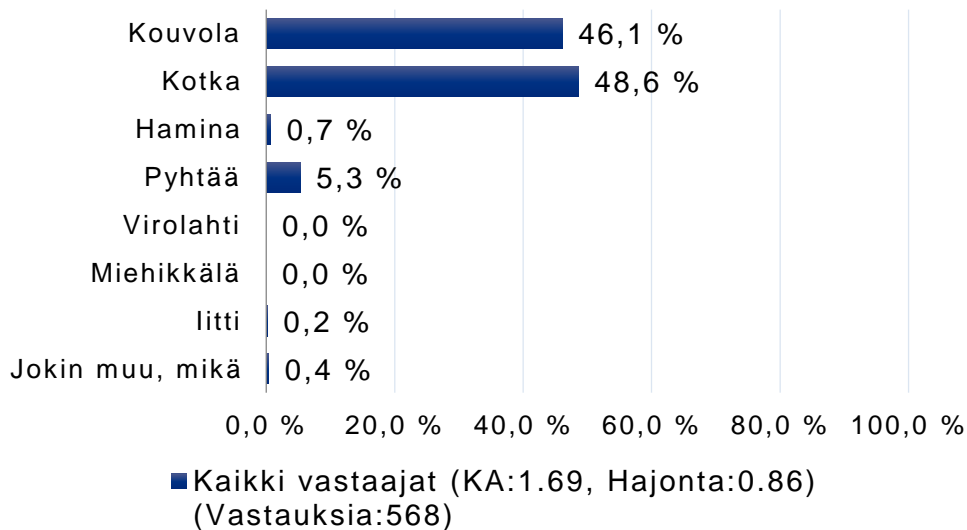
Ikä:

■ Kaikki vastaajat (KA:12.18, Hajonta:2.17)
(Vastauksia:568)

Kunta:

Kunta - Jokin muu, mikä:

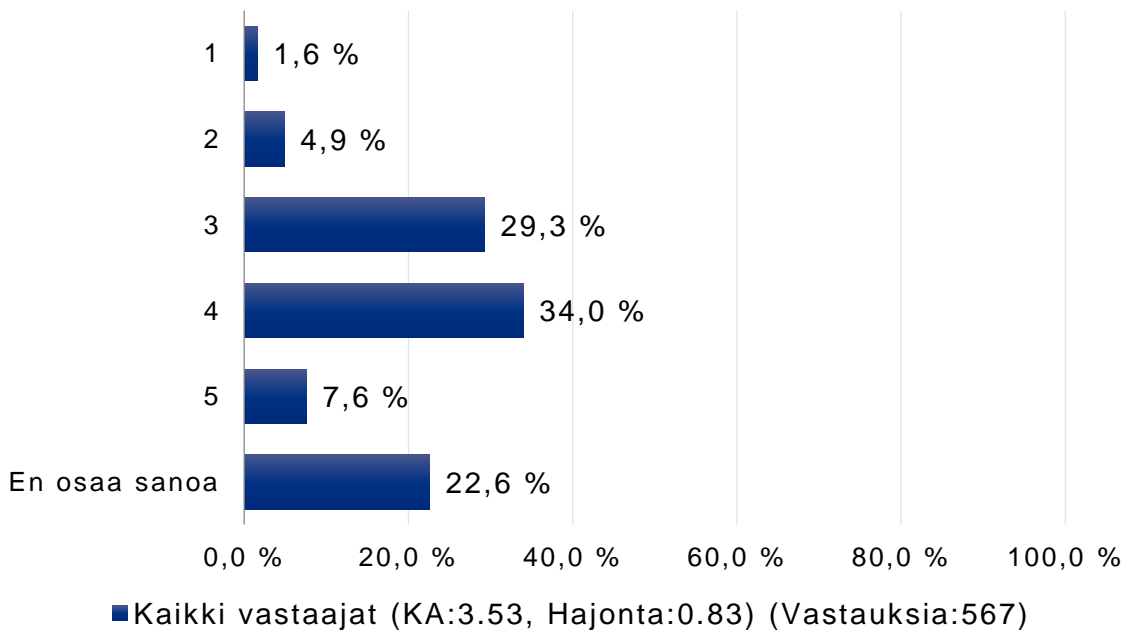
- Pyhtää, Helsinki

2. Kierrätys ja jätteet

Yhteenveto: Kouluissa ja päiväkodeissa jätteet lajitellaan lasten ja nuorten mielestä pääasiassa hyvin, ja asiasta on saatavissa riittävästi tietoa. Toiveissa olisi enemmän jäte- ja kierrätysastioita kouluille ja kattavat lajittelumahdollisuudet sekä selkeät ohjeet. Monissa kouluissa on lisäksi järjestetty esim. vanhojen koulukirjojen vaihtohylly. Lähes kaikki palauttavat pantilliset pullo ja tölkit kauppaan, mutta pantittomien tölkkien ja pullojen palautusaste ei ole aivan yhtä korkea.

Päiväkodissa/koulussa lajitellaan jätteet:

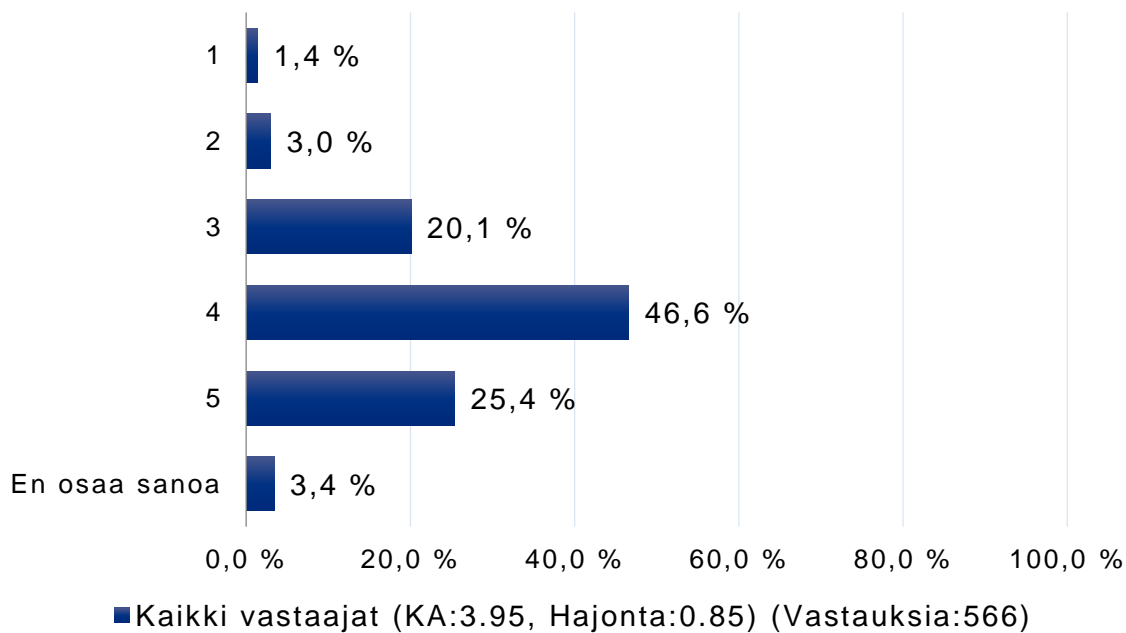
(1 = 1= Erittäin huonosti, 5 = 5 = Erittäin hyvin)

Minulla on tietoa kierrätyksestä ja jätteiden lajittelusta:

(1 = 1= Erittäin huonosti, 5 = 5 = Erittäin hyvin)

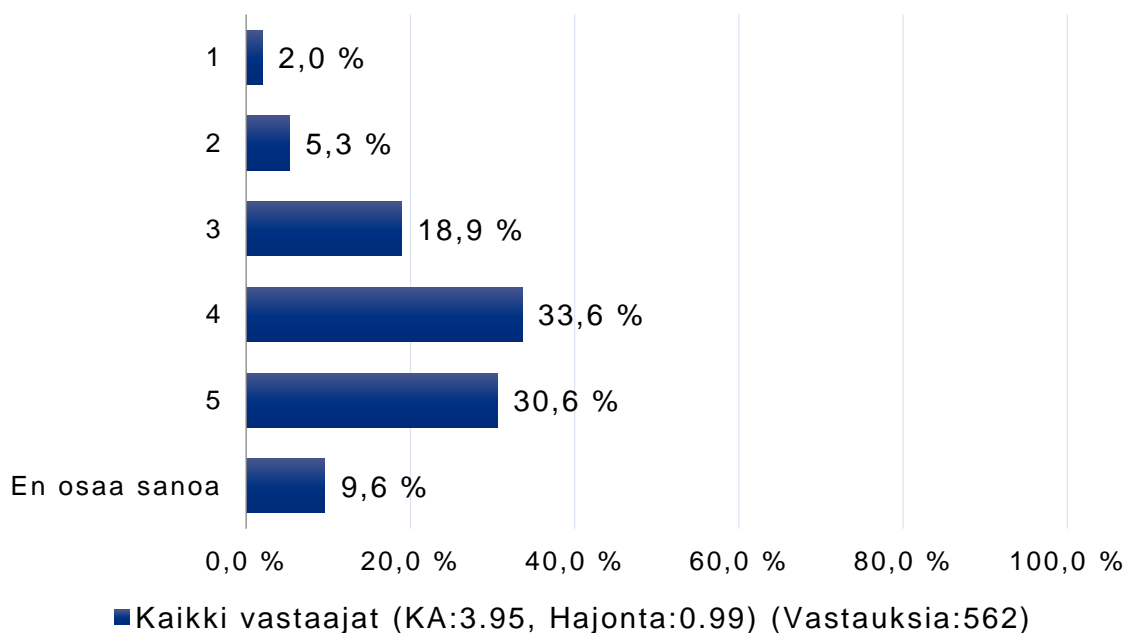

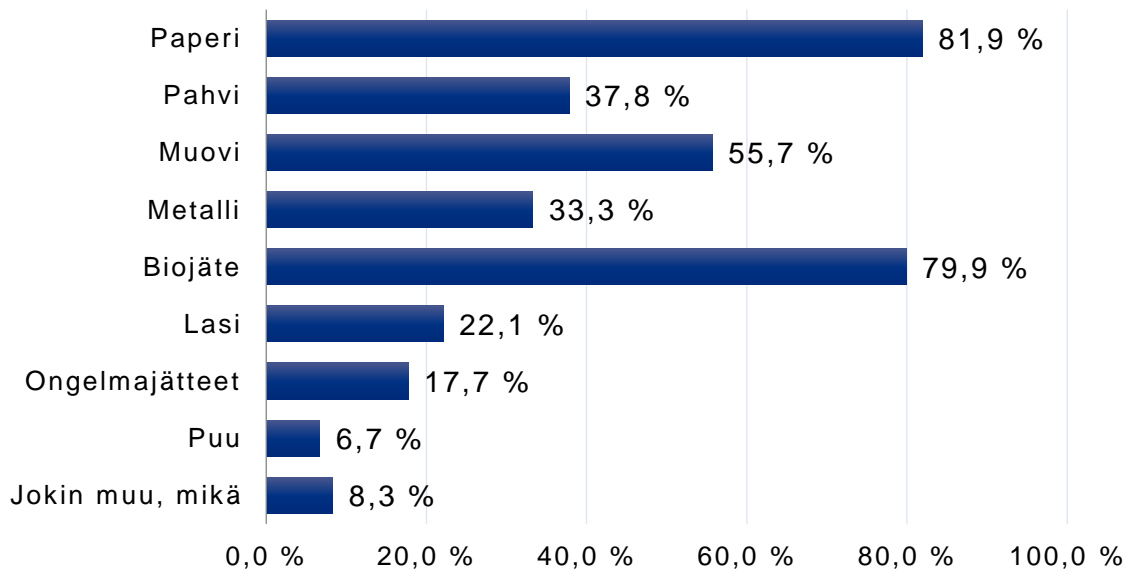
Kierrätyksestä ja jätteen lajittelusta on saatavissa tietoa:

(1 = 1= Erittäin huonosti, 5 = 5 = Erittäin hyvin)

Mitä jätteitä koulussasi/päiväkodissasi voi lajitella?

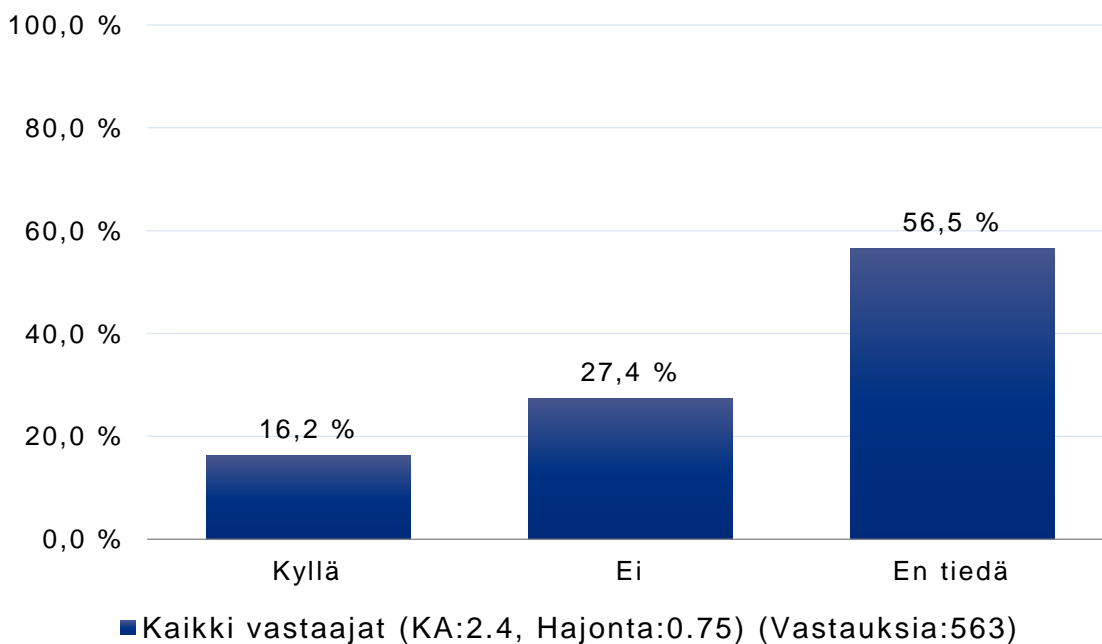
■ Kaikki vastaajat (KA:3.62, Hajonta:2.12) (Vastauksia:553)

Mitä jätteitä koulussasi/päiväkodissasi voi lajitella? - Jokin muu, mikä:

- sekajäte, loppujäte, lehtiä, vaarallinen jäte, tölkit, pullot

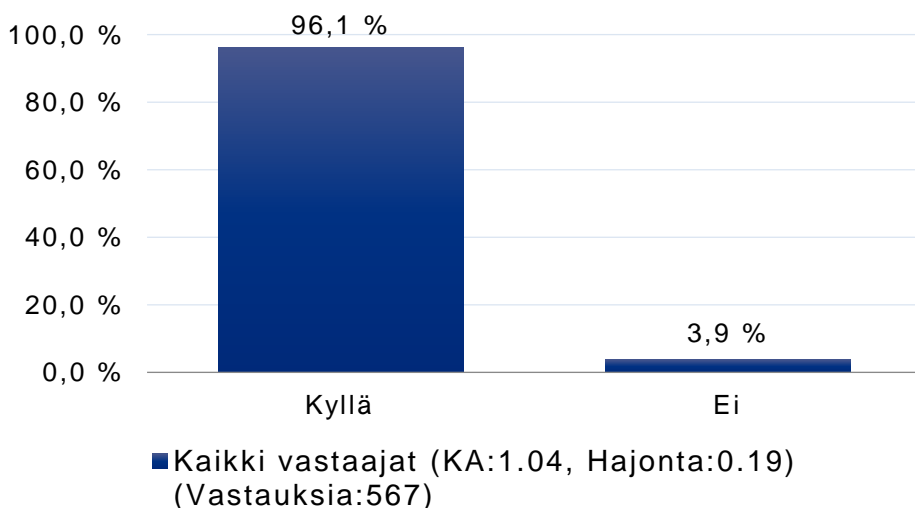
Onko koulussasi/päiväkodissasi kierrätyspiste esim. kirjoille tai urheiluvälineille?

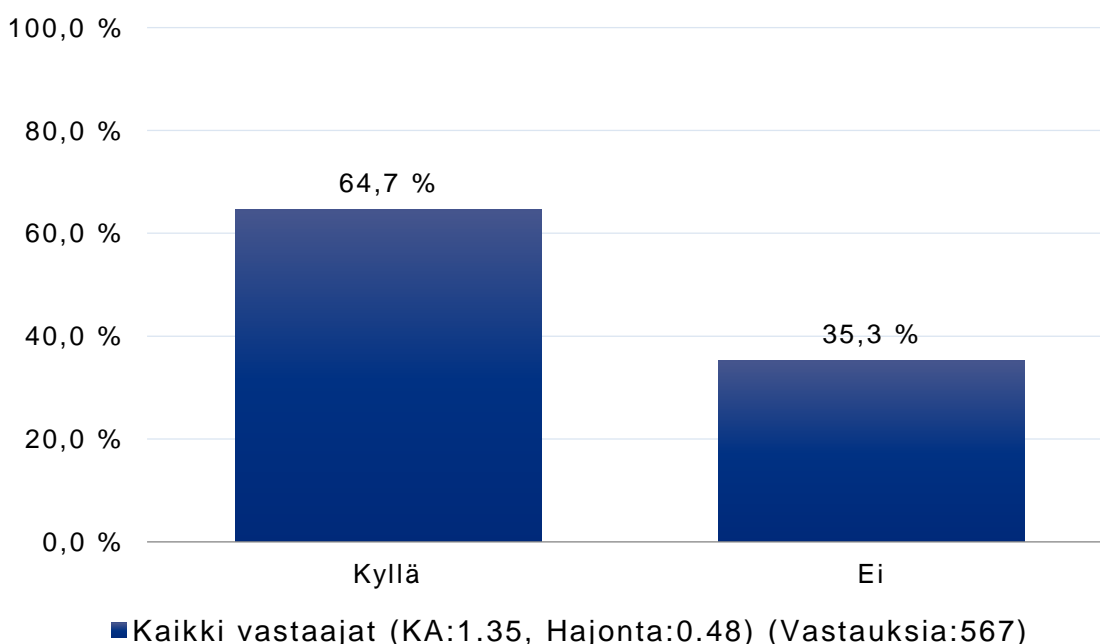
Jos vastasit kyllä, mitä tavaroita kierrätyspisteelle voi tuoda?

- kirjoja
- esim: vaatteita, hattuja ja hansikkaita ja sen sellaista.
- Kierrätyspäivinä voi myydä oppikirjoja ja vaatteita.
- Pattereita
- Muovipullot, Muovirasiat

Palautan pantilliset pullot ja tölkit kauppaan

Palautan pantittomat pullot ja tölkit kierrätykseen

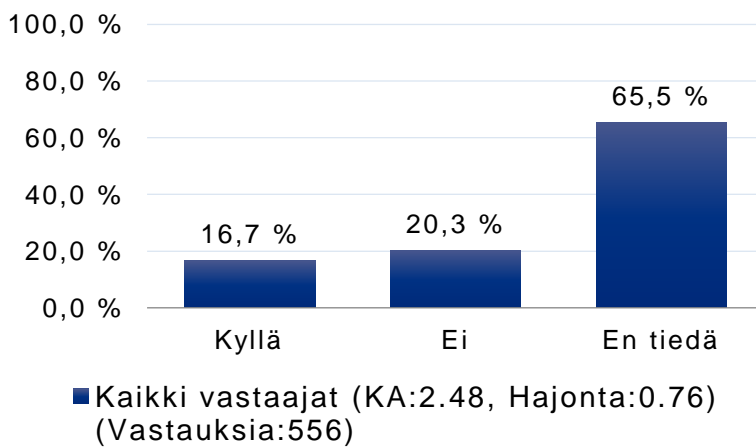
Miten haluaisit kehittää koulusi/päiväkotisi jätteiden lajittelua tai kierrätystä?

- Lajittelukassit luokkiin (paperi, pahvi, muovi)
- Käytävillä olisi biojäteastia.
- olisi enemmän kierrätyspisteitä.
- Haluaisin ainakin biojätteen, koska se on hyvin tärkeä sillä moni heittää koulussa osa ruuasta pois.
- Siten että koulussa olisi jossain joku kierrätys paikka.
- Meillä ei ole hirveästi jäte astioita mutta saadaan kohta muovijäte.
- haluaisin että olisi muovi ja biojäte roskikset
- Haluaisin lajitella enemmän.
- Haluaisimme tehdä roskarataa uudestaan. (Lajitteluharjoitus, jossa roskat ovat pitkin pihaa ja lajitellaan kymmeneen eri roska-astiaan)
- oma komposti olis hyvä
- Lajitellaan puukäsityöluokan puu jätteet myös.
- Mahdollisesti informointi siitä, mitä koulussa lajitellaan. Myös enempi mahdollisia paikkoja minne voisi kierrättää esim muovipullot
- kaikki kierrätys yhdessä samassa paikassa
- Selkeämmät astiat.
- Roskisten sijaan lajittelupisteet
- Enemmän paikkoja tölkeille.
- Kirjakirppis pidettäisiin vasta koeviikon jälkeen seuraavan jakson alussa.
- Enemmän tietoa kierrätysmahdollisuuksista
- Tarkkaa ja sellaista että kaikki mahdollinen kierrätettäisiin
- Kierrättämis mahdollisuuksia tulisi korostaa paremmin. Monet eivät edes tiedä koulumme kierrätys mahdollisuuksista. Kierrätys astioita tulisi olla enemmän.
- Koulussa voisi olla vanhojen tavaroiden keräyspiste.
- Ois päheeta jos ois palautus automaatti koulus ja juomaautomaatti.
- Jos kierrätyksestä tekisi saatavilla olevamman asian esim. Implementoimalla roska astiat niin kuin elokuva teattereissa jossa olisi eri osa-alueet eri roskalajeille.

3. Harrastukset

Yhteenveto: Suurin osa ei tiedä, onko omassa harrastuksessa huomioitu ympäristöasioita jollakin tavalla. Kuitenkin esimerkkivastauksissa annettiin useita hienoja esimerkkejä, joista yleisimpänä nousivat esiin kimppekyydit harrastuksiin, jätteiden lajittelu ja energiansäästö. Partioharrastus mainittiin useassa vastauksessa harrastuksena, jossa huomioidaan luonto ja ympäristö kaikessa toiminnassa.

Onko harrastuksessasi (urheiluseurassa ym.) huomioitu ympäristöasiat jollakin tavalla?

Jos vastasit, kyllä, kerro omin sanoin, miten ympäristöasiat on huomioitu harrastuksessasi?

- menen yleensä pyörällä sitä suositellaan meidän seurassa
- Partiossa esim. leireillä, pestään biohajoavalla shampoilla.

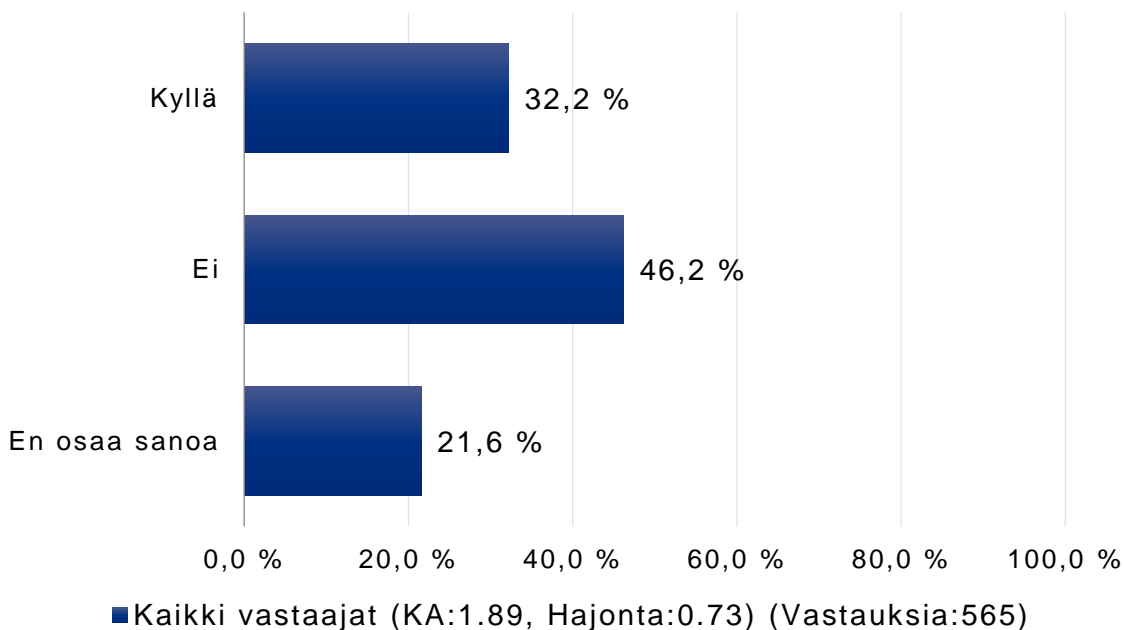

- On. Meillä tallilla kun tulee esimerkiksi tulee uusi hevonen ja sille tarvii karsinan niin jostain vanhoista ja hyvä kuntoisista puista tehdään karsinan ovi tai se karsina. Meillä on myös tallilla kierrätys paikka missä on muovi roskikset yms.
- -kierrätys (eri jätteille omat pisteet)
- kimppakyydit -> vähemmän päästöjä
- maalaamises ei pysty kierrättää ellei jotaa uusiokäyttöä tarkotettui hommaa.
- Pulloille keräys piste.
- Bio kuulien pakkokäyttö
- Sähkölaitteet, valot yms. ovat automatisoitu
- Luonnonvaraisia aineita
- Pantillisille pulloille oma säkki
- Voiteista haitalliset aineet pois
- vaatekaupassa, jossa työskentelen, voi palauttaa vanhoja tekstiilejä uudelleenkäytettäväksi
- Harrastan liikuntaa eri muodoissa ja pyrin menemään liikuntapaikalle pyörällä tai kävellen.
- Frisbeegolfissa ei heitetä roskia luontoon
- Järjestötoiminta: Päätöksissä otetaan vastuullisuus huomioon.
- Saksofonin soitossa ei jätettä. ja vanhat nuotit säilytetään tai kierrätetään.
- Kierrätetään esim. Vanhoja piikkareita
- Tienvarsien siivousta.
- En harrasta seurassa vaan harrastan ainoastaa omalla ajalla itse maalaamista. Minulla on ympäritöasiat huomioituna mm. Kierrätyksessä.
- ei käytetä ympäristölle haitallisia tuotteita (vaatteet yms.)
- Harrastan lenkkeilyä, joten en aiheuta päästöjä mitenkään.
- Partiossa kaikki perustuu luonnon hyvinvointiin, metsään tai luontoon ei jätetä mitään. Vain tarvikkeiden hankinta ja pidemmät matkat retkille voivat olla haitaksi siellä.
- paperin ja muiden askartelujätteiden lajittelu
- On sanottu että kasvavaa puuta/kasvia ei saa hajottaa!
- Partio on luontoystävällinen harrastus
- Airsoft: Kouvola Airsoft RY:n peleissä on biokuulapakko.
- Kuljemme harjoituksiin yhteisillä kyydeillä.
- Ei saa roskata. Jos syöt harkoissa, vie roskat heti oikeaan roskiin.
- sähköä säästetään niin ettei turhia valoja pidetä päällä.

4. Luonto

Yhteenveto: Lähes puolet vastanneista kertoi, että koulussa tai päiväkodissa ei tehdä luontoretkiä. Luontoretket koetaan kivoina hetkinä, ja lapset ja nuoret toivovat niitä lisää. Pienen osan mielestä luontoretket ovat joskus tylsiä. Vastausten perusteella vaikuttaa siltä, että ala-asteella tehdään luontoretkiä jonkin verran, mutta ne ovat varsin harvinaisia yläasteella ja lukiossa. Lähes jokainen tuntee jokamiehenoikeudet.

Teettekö koulussa tai päiväkodissa luontoretkiä?

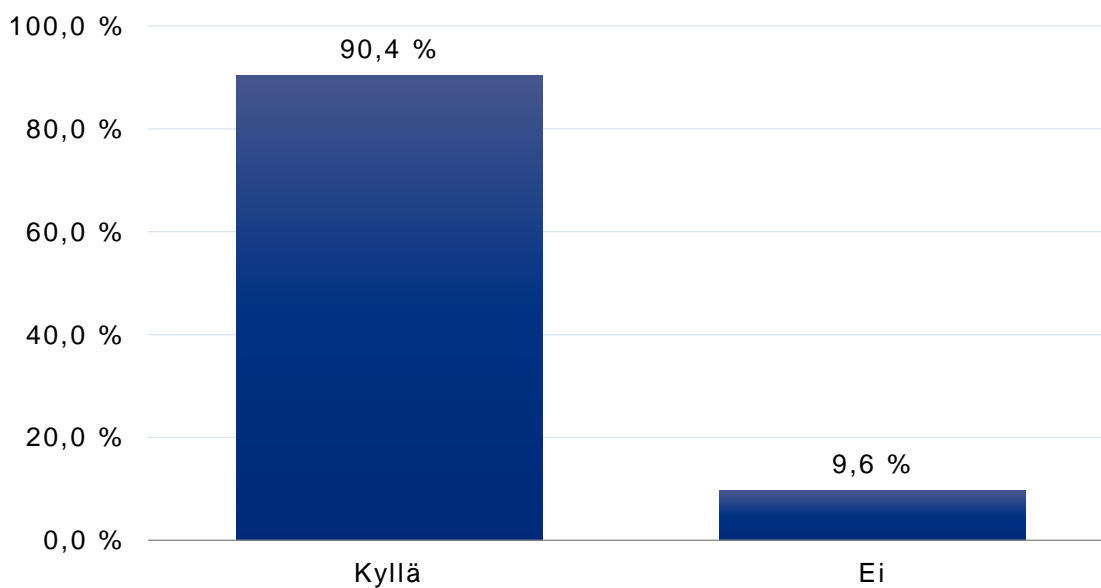
Mitä mieltä olet koulun/päiväkodin luontoretkestä?

- Ne on kivoja, kun voi syödä mustikoita ja leikkiä esim. kivillä.
- ne on tosi kivoja
- ihanaa olla ulkona
- Ne ovat mukavia ja hauskoja. Kävelemme ja liikumme yhdessä.
- Minä haluan niitä lisää sillä ne ovat erittäin hauskoja. Haluaisin niitä paljon enemmän esimerkiksi suo retkiä tai jotan muita retkiä metsissä.
- Aika usein tylsiä.
- Ne ovat hauskoja varsinkin kun saa ottaa eväitä.
- niitä on liikaa, välillä joka viikko
- Pyöräillään koulun jopoilla laavuille yms.
- Mukavia "erilaisia" koulupäiviä
- Olisi kiva jos niitä edes olisi
- Ihan jees
- Rauhoittava tauko koulupäivään
- Kivaa ulkona hyvässä säässä
- Ne ovat yleensä kivoja retkia
- Tylsää
- Ovat lukion kurssikohtaisia.
- parempaa kuin sisällä istuminen
- Niitä voisi pitää koulussa ja kaikilla olisi mahdollisuus osallistua niille.
- en tykkää
- Niitä on harvassa lukiossa, mutta kun niitä on ollut muutamia niin on ollut ihan kivoja sekä luonto huomioituna.
- Ihan hauskoja
- Tykkään ihan sikana! Tykkään niin paljon metsäretkestä! Tykkään olla muitten kanssa leikkimässä metsässä. Tykkään leikkiä kepeillä.
- En oikein tykkää kun me mennään aina samaan metsään.
- en tykkää hirveästi koska siellä pitäisi saada itse liikua luonnossa ja tehdä itse retkijuttuja
- Olisi varmasti kivoja jos niitä tehtäisiin
- Luontoretkiä on tehty pari yläkoulun aikana, mutta ei yhdeksännellä luokalla.
- Siellä oppii ja näkee luontoa ne ovat ihan kivoja
- Välillä tylsiä ja välillä ihan kivoja
- Ne ovat kivoja ja kiinnostavia.
- Ihan parhaita, virkistää mieltä.
- Ne ovat hauskoja.

- Ihan mukavia.
- olen sitä mieltä että voitais mennä luokan kanssa viikottain luontoretelle
- Ollaan tehty yksi luontoretki biologian tunnilla. Se oli tosi mielenkiintoinen.
- Aika vähän niitä tehdään, lähinnä maantiedossa ja bilsassa. Kivoja on.
- Ne ovat kivoja jos niitä olisi
- Olisi kiva jos niitä olisi.
- Ne ovat hauskoja metsäretkiä.
- Ne ovat mukavaa vaihtelua normaaliin arkeen.

Tiedätkö, mitkä ovat jokamiehen oikeudet?

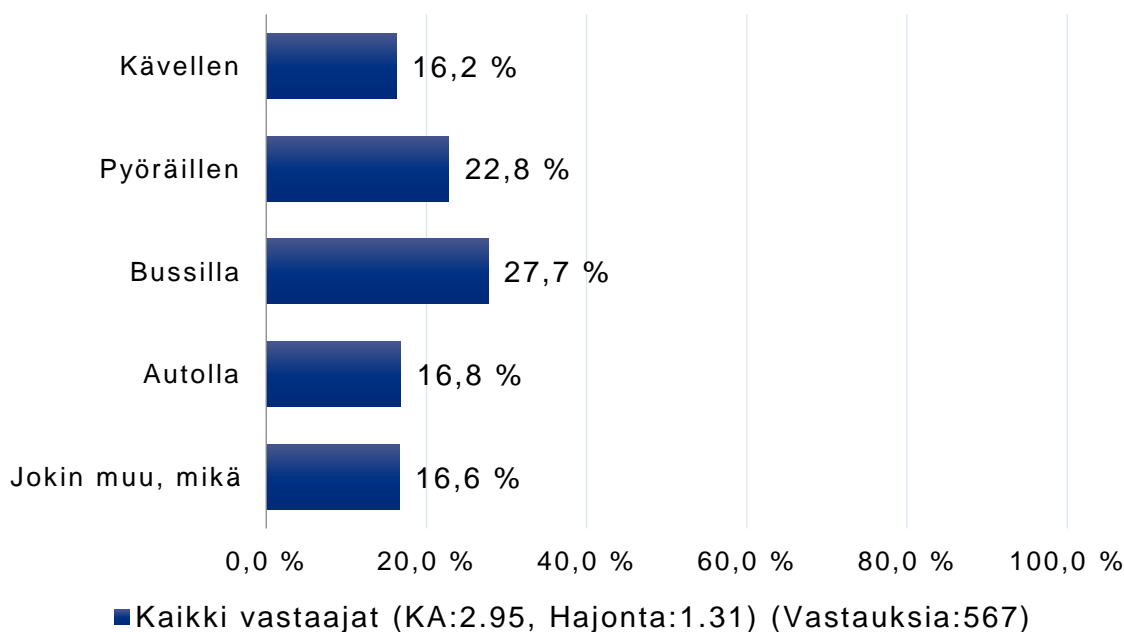

■ Kaikki vastaajat (KA:1.1, Hajonta:0.29) (Vastauksia:564)

5. Liikkuminen

Yhteenveto: Kouluun ja päiväkotiin kuljetaan enimmäkseen bussilla, pyöräillen ja autolla, ja kulkumuotojen välillä vaihdetaan tilanteesta ja säästä riippuen. Nuoret kulkevat myös mopolla. Kavereita tapaamaan ja harrastuksiin kuljetaan useimmiten autolla. Suurin osa aikoo hankki mopo- tai ajokortin heti, kun mahdollista. Mopolla ja autolla kulkeminen koetaan helpoksi ja nopeaksi tavaksi liikkua ja myös välttämättömäksi pitkien välimatkojen takia. Monet tiedostavat mopoilun ja autoilun ympäristövaikutukset, ja korostivat vastauksissaan, että lyhyet matkat tulisi tehdä kävellen tai pyörällä. Monissa vastauksissa toisaalta korostettiin sitä, että mopoilua ja autoilua kritisoidaan turhaan. Mopoilu ja autoilu koettiin mukavana harrastuksena ja se tuo myös vapauden tunnetta, kun pääsee liikkumaan itse ilman aikatauluja.

Miten kuljet kouluun/päiväkotiin?

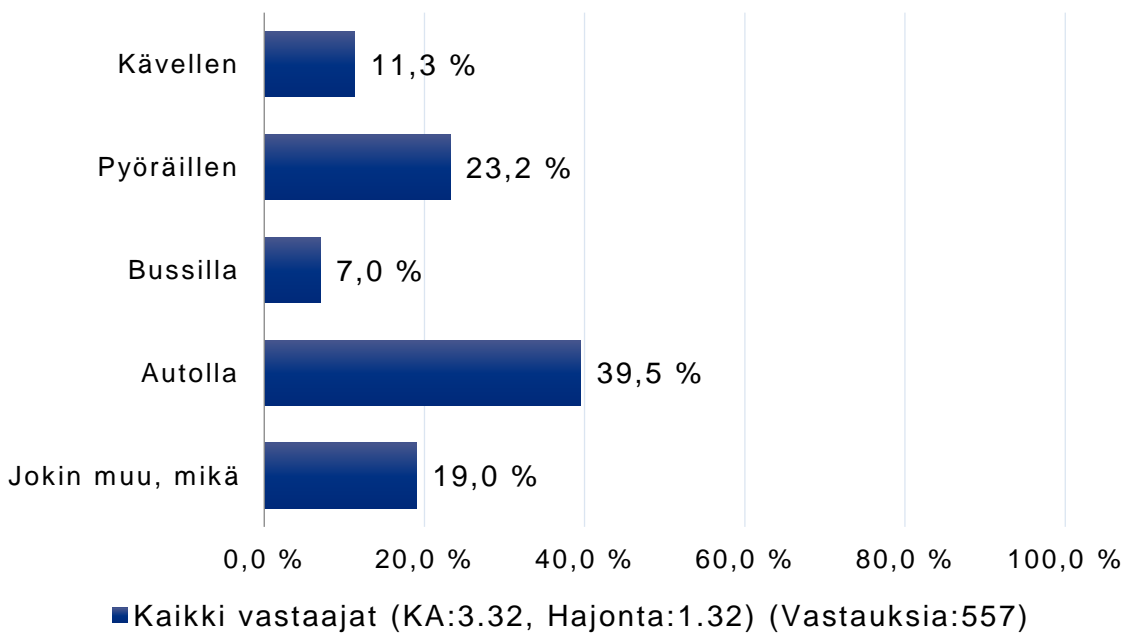

Miten kuljet kouluun/päiväkotiin? - Jokin muu, mikä

- Myös kävellen, pyöräillen, potku- ja skeittilautoilla.
- Mopolla, skootterilla, kevytmoottoripyörällä, mönkijällä, miniautolla
- Koulutaksilla
- Junalla

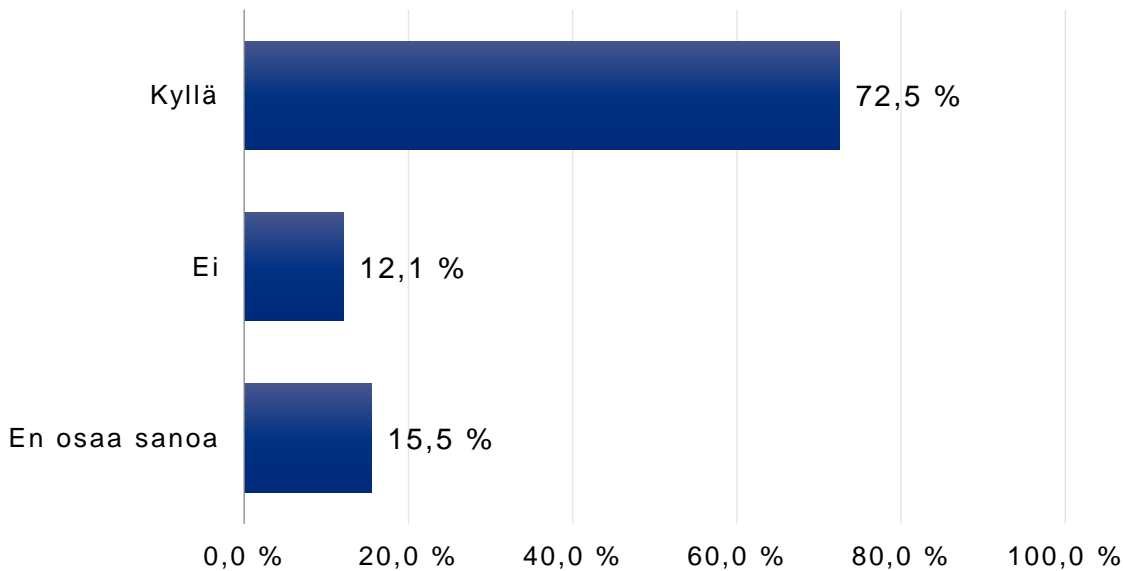
Miten kuljet harrastuksiin ja kavereiden luokse?

Miten kuljet harrastuksiin ja kavereiden luokse? - Jokin muu, mikä:

- Mopo, skootteri
- Kimppakyyti
- Sähköpotkulauta

Aiotko hankkia ajo-/mopokortin heti kun mahdollista?

■ Kaikki vastaajat (KA:1.43, Hajonta:0.74) (Vastauksia:556)

Mitä ajattelet autolla ajamisesta ja mopoilusta?

- nopeasti liikkuu
- Vain pitkät matkat kuten meiltä kouluun autolla, mopolla tai bussilla. Esim. kauppaan tai kirjastoon voi mennä kävellen.
- En ole aivan varma, mutta se ei ole hirveän luotoystävällinen omasta mielestäni.
- kuulostaa tosi kivalta ja en aijo ajaa ihan sikana koska se saastuttaa
- Todella kivaa
- Riippuu milloin käyttää ja miksi. Jos käyttää siksi että ei jaksa pyöräillä tai kävellä niin en nyt ajattelisi mitenkään hyvällä oikeen. Mutta jos on paikka minne pääsee vain mopolla tai autolla niin siten eriasia tai on kiire jonnekin tärkeään paikkaan.
- Minä olen aina RAKASTANUT ja haaveillut autosta ja moposta koska ne näyttävät niin kivoilta.
- ei siinä mitään jos välillä kävelee tai liikkuu
- Autolla ajaminen on normaalia mopoista kuuluu ärsyttävä ääni.
- Ajattelen ettei turhia sunnuntai ajeluita tarvitse ajella ja lähikauppaan voi mennä kävellen tai pyörällä. Pääkaupunkiseudulla en ostaisi autoa, koska siellä pääsee kaikkialle julkisilla kulkuneuvoilla. Auto on kuitenkin hyödyllinen pitkille matkoille.

- ajaminen on kivaa koska sinä pääset paikkoihin nopeemmin
- "Mopoilu on ihan oookoota." "En halua mopoilla tai ajaa autoa" "Mä en halua mitään ajaa, mä vaan menen kävellen isälle"
- Kätevä tapa päästä paikasta A paikkaan B mutta ympäristöystävällisempi valinta olisi kävellen tai pyöräillen
- Hyvä tapa liikkua kun asuu Pyhtäällä, josta ei ole kunnon bussiyhteyksiä
- Jos autolla ajelua käyttää vain tärkeisiin tapahtumiin, niin se ei ole paha asia
- Se ei ole paras vaihtoehto, mutta itsellä välimatkat joka paikkaan on pitkät.
- Pitkät matkat niillä mutta lyhyet voi tehdä kävellen tai pyöräilemällä
- Jos asut alueella missä heikko julkinen liikenne se on ainoa kätevä/ mahdollinen ratkaisu. Suosisin muita kulkumuotoja jos mahdollista
- Autolla ajo/mopoilu on kätevä tapa liikkua esim minulle, koska asun syrjemmällä seudulla. En kuitenkaan pidä turhasta ajelusta ympäristön saastumisen vuoksi.
- turhaa, jos julkiset kulkee
- Autoilu hyväksyttävää (pakon edessä - eli asuminen paikkakunnalla jossa huonot kulkuyhteydet). Niin ikään kaupungissa turhaa, koska julkiset. Mopoilu turhaa, sillä kyseistä lystiä kestää enintään 4 vuotta, jonka jälkeen useimmiten siirrytään autoon.
- Autolla ja mopolla ajaminen on järkevää, jos muuta liikkumistapaa ei ole.
- Autolla ajaminen saastuttaa enemmän, mutta esimerkiksi julkisen liikenteen ongelmien takia auto osoittautuu ainakin minulla ainoaksi vaihtoehdoksi kulkea pitkien välimatkojen takia.
- tilanteesta riippuen hyvä asia
- Nopeampaa kuin bussilla
- Auttaa arkea huomattavasti
- Mopoilu on turhaa, autolla ajamista voisi vähentää.
- Mopoilu on huonosta, sillä se kannustaa epäekologiseen ja epäterveelliseen elämäntapaan jo pienestä pitäen. Autoilu kannustaa myös tällaiseen elämäntapaan, mutta 18-vuotias on jo ehkä kypsempi arvioimaan ympäristö- ja terveysvaikutuksia. Toisaalta ajaminen on taito, josta voi olla paljon hyötyä, mutta on hyvä säilyttää myös muita liikkumisen keinoja.
- Ei välttämätön juuri missään tilanteessa..
- Helpottaa omaa elämääni tässä elämäntilanteessa. Vähäpäästöinen auto on paras.
- hyvä juttu
- Saastuttaa mutta kätevä tapa liikkua eteenpäin ja ei olla minun mielestäni mitään vikaa jos ei turhaa ajele
- Helppoa ja mukavaa
- Kätevä tapa liikkua milloin haluaa eikä ole bussiaikatauluista kiinni
- Ajan sähköllä
- Helppoa, mutta turha käyttäminen on tyhmää
- On ekologisempaa kulkea bussilla, mutta autolle se on helpompaa vaikkakin saastuttavampaa

- Jos ei ole tarvetta niin aika turha ja tyhmää + saastuttavaa
- Ihan ok, jos käyttää kimppakyytejä aina kun mahdollista.
- Ei hyväksi ympäristölle, mutta usein ainoa sopiva liikkumistapa.
- Kiva asia, mutta ympäristölle haitallista. Pyrin olemaan autoilemasta turhaan.
- hauskaa ja nuorille parempaa tekemistä kuin pelaaminen
- Saan itsenäisyyttä ja voin kulkea pidemmälle ja kauemmin. Tulen kuitenkin melko varmasti liikkumaan pyörällä lähialueillani.
- Ei kovin ympäristöystävällistä, mutta osittain pakollista, koska julkinenliikenne ei ole paras mahdollinen
- Itselleni ajokortti ja ylipäätänsä ajaminen on tosi lähellä sydäntäni.
- Mopoilusta en oikein välitä enää, mutta autoilu olisi kivaa.
- Yksityisautoilua ja mopoilua tulisi vähentää.
- Lyhyet matkat ovat naurettavia ajaa autolla. Jos pyörällä ei pääse tai sää on oikeasti todella kurja, sitten vasta autolla.
- Parasta mitä voi tehdä vapaa-aikana. Ympäristönmuutosta ei pelasteta rankaisemalla yksityisautoilua.
- Auto on välttämätön, jos asuu kaukana kaikesta. Keskustassa voi helposti liikkua esim. julkisilla tai kävellen.
- Autolla ja mopolla ajaminen on mielestäni hyväksyttävää, kun välimatkaa on paljon ja se on välttämätön. Itsellä ei ole suurta halua ostaa autoa tai mopoa.
- Helppoa ja nopeaa ja kivaa kavereiden kanssa
- Pyhtääläisenä pakko surkeiden yhteyksien takia. Mielestäni on epäreilua nostaa bensaveroa ja tehdä autolla ajamisesta syntiä, koska se tekee esimerkiksi Pyhtäystä asuinkelvottoman.
- En tarvitse sitä vielä niin ajan sen sitten kun tarvitsen autoa. Ajon säästää rahaa ja ostaa ekaksi autokseni sähköauton sillä muutenkin ihan turhaa ostaa vanhaa rämää jota joutuu koko ajan korjaamaan kun voi ostaa hyvän auton kerralla.
- Ajattelen sitä sillä, että mahdollistaa helposti liikkumisen varsinkin pitemmillä matkoilla. Sekä hybridi autot olisi parhain ratkaisu Suomeen.
- Suomessa on ihmisiä maailmanväestöstä noin promillen verran ja Suomen päästöt ovat samaa luokkaa. Irrationaalista vähentää autoilua ja rajoittaa omaa elämää, vain, koska se on nykypäivän hyve. Millä ei ole kirjaimellisesti mitään globaalia tai valtiollista vaikutusta.
- Se on hyvä kulkuneuvo
- Helpottaa ainakin omaa elämää
- Ei kannata ajaa paljon suomessa kalliin bensiinin vuoksi
- Kuluttaa luontoa. Kannattaisi enemmän käyttää julkisia. Itselläni on kuitenkin skootteri koska se helpottaa todella paljon arkea.
- Sosiaalinen tapahtuma, oikea tapa elää nuoruutta. PS. enemmän sallittuja paikkoja nuorille, mieluiten asfaltoituja niin ei tule mielipahaa kenellekkään.
- Mukavaa ajan vietettä!

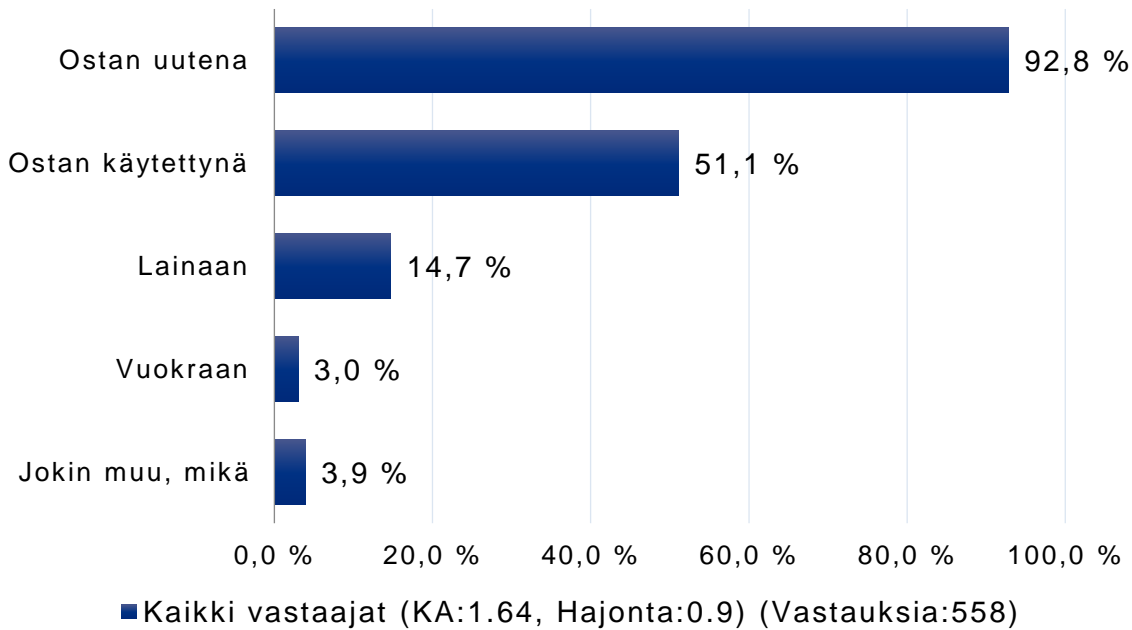
- Mieluummin olen lämpimässä ja mukavassa autossa kuunnellen musiikkia kuin likaisessa bussissa.
- Oikein kivaa
- On helpompi liikkua paikasta toiseen kuin jos menee bussilla tai pyörällä, koska asuu kaukana melkein kaikesta.
- Ajan vain pakolliset matkat skootterilla ja yritän suosia julkistaliikennettä.
- Sitä pitäisi vähentää ja suosia julkisia/kävelyä tai pyötailyä. Aion hommata ajokortin, koska sitä tarvitsee monissa opiskelijalle sopivissa työpaikoissa, mutta en aio hankkia omaa autoa.
- No ei se ole mitenkään pahaksi vaikka tiedän että se saastuttaa, kun ei täältä syrjäkyliltä mene busseja kun pari kertaa päivässä ja lähellä ei ole harrastus mahdollisuutta niin pakko mennä autolla kaikkialle.
- Haluaisin ajaa autolla vähemmän säästääkseni luontoa.
- minusta se ei ole ekologista mutta tahdon silti hankkia mopon

6. Kuluttaminen

Yhteenveto: Suurin osa vastanneista ostaa vaatteita ja tavaroita sekä uutena että käytettynä. Vaatteita saadaan monesti myös sukulaisilta. Käytettyinä ostetaan esim. harrastusvälineitä ja kalliimpia hankintoja, kuten huonekaluja tai elektroniikkaa. Uutena ostetaan aina esim. alusvaatteet ja hygieniatuotteet. Osa vastanneista totesi että hän pyrkii ostamaan kaiken uutena, osa taas totesi, että he pyrkivät ostamaan mahdollisimman paljon vaatteita ja muuta tavaraa käytettynä. Rikkiäiset vaatteet heitetään usein pois, viedään kierrätykseen. Jonkin verran vaatteita myös pyritään korjaamaan, tai niistä tehdään matonkuteita tai rättejä. Lasten ja nuorten mielestä he ostavat vain harvoin tavaroita, joita eivät tarvitse.

Kun ostat tai hankit itsellesi vaatteita tai muita tavaroita (voit valita useamman vaihtoehdon)

Kun ostat tai hankit itsellesi vaatteita tai muita tavaroita (voit valita useamman vaihtoehdon) - Jokin muu, mikä

- Saan käytettyjä vaatteita sukulaisilta ja ystäviltä. sisaruksilta
- saan lahjana
- ompelen itse

Kerro omin sanoin, mitä ostat uutena ja mitä käytettynä?

- Uutena ja käytettynä leluja, sisä- ja ulkovaatteita, jalkineita.
- saan siskolta käytettyjä vaatteita
- vaatteita uutena jotain tavaroita käytettynä

- Ostan uutena vaatteet ja ruuat saan osat vaatteistani serkuilta tai siskolta.
- ostan uutena esimerkiksi kaikki alusvaatteet ja joitain muitakin juttuja mutta jos löydän jotain kivaa käytettynä niin pyydän sitä ja mietitään vanhempien kanssa onko sa tarpeellinen vai ei
- uutena kaikki kosmetiikka jne ja vatteita käytettynä
- Ostan yleensä vaikka hienot juhlavaatteet uutena. (Jos ei ole vanhoja) Mutta arkiasut ostan välillä käytettynä.
- käyttenynä vaikka puhelimen tai skruiserin jos ostan uuden tavaran nii ostan vaatteita ja kenkiä
- vaatteita ostan uutena, sekä käytettynä
- puhelimen ja jotain vaatteita joskus ostan uutena. Vaatteita ostan/saan joskus.
- Minun mummoni ostaa minulle aina käytettyjä vaatteita kirpputorilta ja minä itse tykkään kaupan vaatteista.
- Vaatteet ostan usein uutena joskus käytettynä ja käytettynä ostan jotain kallista, joka on käytettynä halvempaa.
- ostan uutena vaatteita ja en osta mitään kaytettynä
- uutena jotain enemmän juhlallista muuta kirpputorilta.
- Kirpputorilta vaatteita. Leluja myös ostetaan käytettynä, ja myös uutena.
- uutena: elektroniikkaa, vaatteita, kyniä, lemmikki, käytettynä: vaatteita, urheilu välineitä, huonekaluja, pyörä
- vaatteita uutena ja urheiluvälineet käytettynä
- Kaikki uutena paitsi lukiokirjat
- Käytettynä mitä tarvitsen, uutena mitä en käytettynä löydä
- Ostan lähes kaikki uutena paitsi jos käytettynä löytyy jotain
- vaatteita, kenkiä, tavaroita ja koruja käytettyjä jos löydän, hygienia- ja kosmetiikkatarvikkeet uutena
- Vaatteita ostan uutena ja käytettynä. Koulukirjoja ostan käytettynä ja ne mitä en saa ostettua käytettynä niin ostan uutena.
- ostan kaiken uutena, tavatoita esim kodin kalusteita saatan ostaa käytettynä
- Vaatteita ostan kirpputoreilta jos mahdollista.
Urheiluvälineitä pyrin lainaamaan jos en tarvitse niitä usein
- Ostan uutena kengät,alusvaatteet ja suurimman osan muistakin vaatteista. Käytettynä ostan epäsäännöllisesti päällysvaatteita.
- Uutena hienompia vaatteita ja käytettynä vaikka söpöjä laukkuja tai muuta pientä tavaraa
- Ostan uutena tavaroita, joita tulen käyttämään pitkään, kuten urheilukengät, puhelin tms. Käytettynä ostan usein vaatteita, nykyään nettikirpputorilta sekä välillä myös muita sisutustavaroita.
- Käytettynä esim puhelin, kamera, koulukirjat. Uutena vaatteita ja ratsastustavaroita.
- Uutena alusvaatteet käytettynä sellaisia mitkä olisivat oikeasti tosi kalliita
- Ostan lähes kaiken uutena, joitakin koulukirjoja olen ostanut käytettynä
- Kaikki uutena
- Uutena ostan asioita johon on varaa ja käytettynä ostan asioita johon ei oo varaa uutena
- Ostan alennusvaatteita uutena ja kirppikseltä ostan käytettyjä takkeja/paitoja

- Ostan käytettynä helposti korjattavissa olevia asioita. Ostan asioita uutena jos en voi itse korjata sitä tai joku muu tuttuni ei voi korjata.
- Ostan joitain harrastusvälineitä käytettynä, muuten uutena
- Uutena ruoka ja vaatteet ja sen semmoset
- Vaihtelevasti. Usein ostan uutena kestävän kehityksen sertifioituja tuotteita.
- Ostan kaiken käytettynä
- Mootorikulkuneuvot yleensä käytettynä.
- Uutena ostan melkeimpä kaiken, mutta haluaisin ostaa käytettyjä vaatteita. Ongelmana vain niiden ostamiseen käytettynä on se, ettei niitä saa mistään pienemmiltä paikkakunnilta.
- Usein ostan uutena, en niinkään käytettynä.
- kaiken kalliin eli yli 100€ käytettynä
- Uutena muuten ellen löydä kirpparilta tavaraa
- Ostan uutena esim rasvat ja dödöt ja vaatteet käytettynä
- Kenkiä ostan vain uutena. Uutena ostan myös muita vaatteita esim housuja yleensä. Käytettynä ostan paitoja.
- Ostan usein uutena, mutta mikäli löydän hyvän tuotteen käytettynä ostan sen.
- vaatteita uutena ja käytettynä, koulukirjoja uutena ja käytettynä
- Auton osat uutena, ainakin kuluvat osat, elektroniikan myös uutena. Käytettynä kaiken muun
- -uutena? en juuri mitään. Paitsi tietysti ne joita ei voi ostaa käytettynä
- käyttetyinä koulukirjat
- ostan uutena vaatteet ja käytettynä esimerkiksi harrastusvälineitä kuten laskettelu ja jalkapallovälineet
- Uutena ostan henkilökohtaiset jutut kuten sukat ja alkkarit. Käytettynä kirppareilta paitoja, housuja, takkeja yms. aina kun sopivia löytyy.
- Ostan uutena esimerkiksi koulutarvikkeita ja joitakin kirjoja, sekä joitakin vaatteita mitä tarvitsen pahasti. Muuten yritän käyttää kirpputoreja sekä äitini vanhoja vaatteita.
- Vaatteita kirppareilta ja kaupoista, hirveästi muuta en nykyään osta
- ostan käytettynä enemmän kenkiä
- Vaatteet uutena ja esim jotkut laskettelu monot käytettyyn joskus
- Puhelin uutena
- Ostan vaatteita kirpputoreilta sekä kaupoista
- Kengät ja vaatteet yleensä kaupasta joskus käytettynä
- Ostan alusvaatteet tietenkin uutena mutta muuten yritän aina käydä kirpputoreilla.
- Riippuu aina mitä löydän, käyn aika usein kirpputoreilla
- Ostan vaatteita yleensä käytettynä, joskus kirpputorilta. Kaikki muut tavat ostan uutena.
- Ostan kaikkia vaatteita sekaisin köytettyinä ja uutena
- Ostan uutena vaatteita, meikkejä, figuureita, nukkeja ja kalusteita.
Käytettynä vaatteita, figuureja, nukkeja ja tavaroita.

- Jääkiekko kamoja käytettynä. Vaatteet uusina.
- Ostan uutena suurimman osan vaatteista, mutta usein ostamme käytettyinä hyväkuntoisia esim kenkiä ja takkeja ja joskus sisävaatteita

Mitä ympäristömerkkejä tiedät?

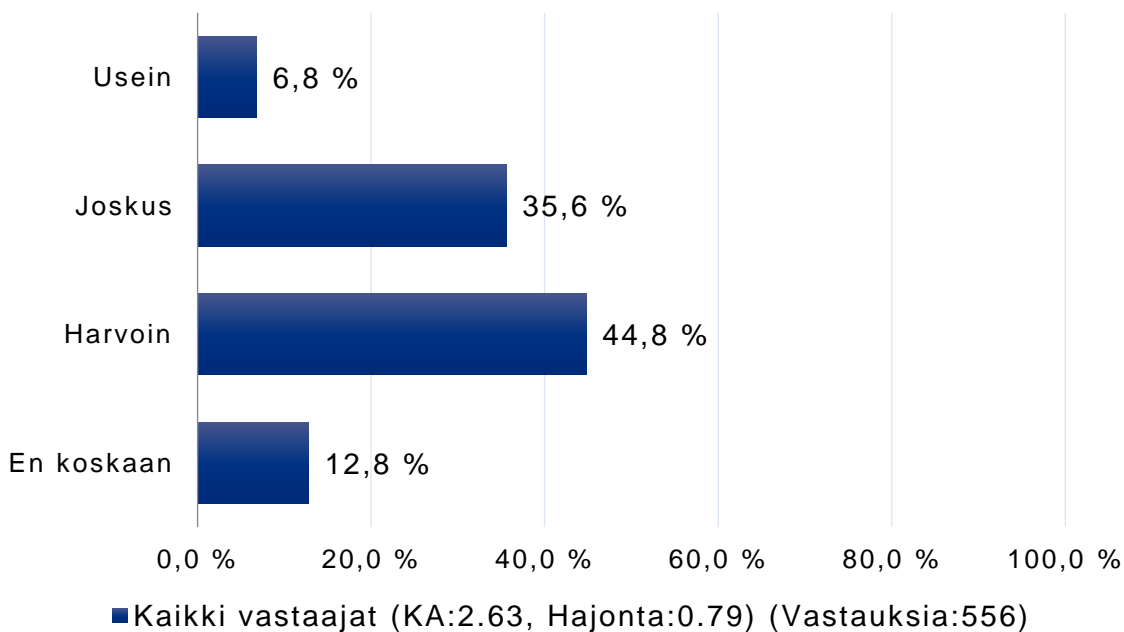
- Joutsenmerkki.
- avainlipun
- Reilun kaupan merkki.
- Luomu
- Tiedän monia ympäristölle haitallisia merkkejä
- Vegaani, suomalainen, reilu kauppa, luomu
- Joutsen-merkki, kierrätysmerkki
- luomu, utz, rainforest alliance
- kierrätysmerkki
- Luomu
- Eu kukka,
- UFF
- luontomerkki
- Hiilipäästömerkki,
- En tiedä mikä on ympäristömerkki
- Kestävästi kalastettu
- Leppäkerttu

Mitä teet rikki menneille tavaroille tai vaatteille?

- heitän roskeen
- jos voi korjata jos ei voi korjata säästän kankaat tai heitän pois
- teen niistä jotain muuta vaikka askartelen
- vien ne kierrätykseen
- yleensä mun äiti korjaa ne
- "Laitan roskeen." "Liimata." "Vaatteita voi ommella ja vanhat tavarat voi antaa kaverille"
- Vaatteet vien UFF:ille
- Rikkinäisistä vaattista voi hyödyntää rättejä, joilla voi pyyhkiä esim. kenkiä

- Sukat ja alusvaatteet heitän roskeen, ja myös muut vaatteet jos korjaus ei mahdollista
- Jos vaate menee rikki, leikkaan siitä esim. peiton pikkusiskon nukelle.
- Korjaan jos pystyn. Käyttökelvottomat vaatteet annan äidille, joka tekee niistä matonkuteita. Pienet vaatteet menee kirpputorille.
- Ope korjaa, oppilaat toivovat vanhempien apua.
- Heitän roskeen tai vien kierrätys pisteeseen

Ostatko usein tavaroita ja vaatteita, joita et välttämättä tarvitse?

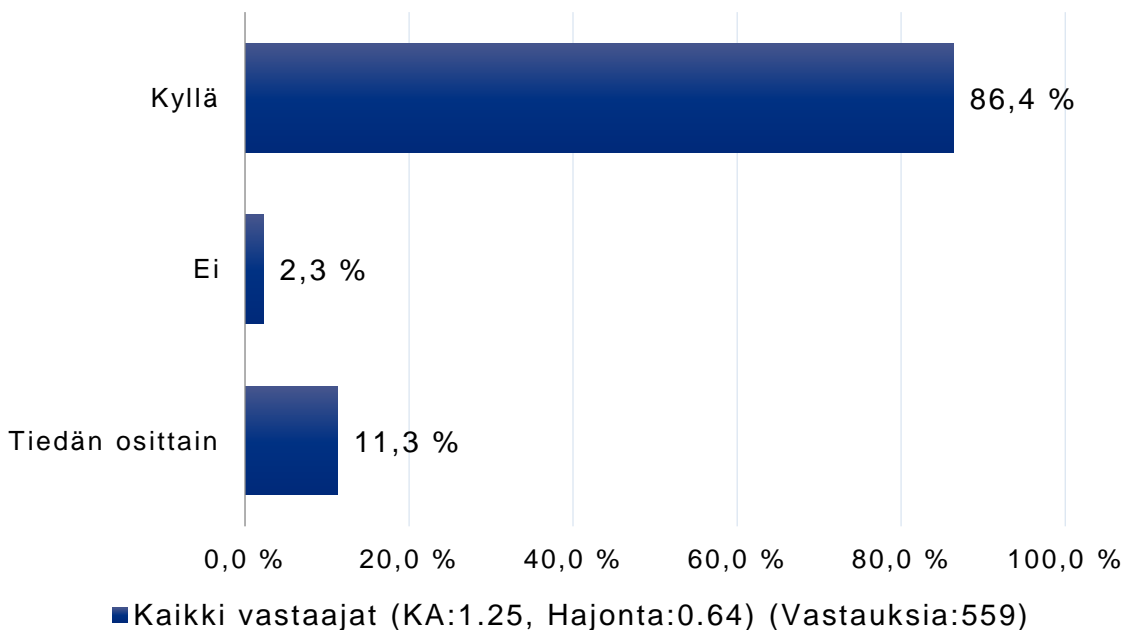
7. Oma ja perheen asenne

Yhteenveto: Lapset ja nuoret tietävät hyvin, mistä ilmastonmuutos johtuu. Myös kestävän kehityksen termi tunnetaan melko hyvin. Suurin osa on huolissaan ilmastonmuutoksesta ja luonnosta vähintään ajoittain. Suuria huolia aiheuttaa maapallon, ihmisten ja eläinten tulevaisuus ja ihmisten piittaamattomuus. Monissa vastauksissa kuvastui epäusko siihen, että tilannetta ei

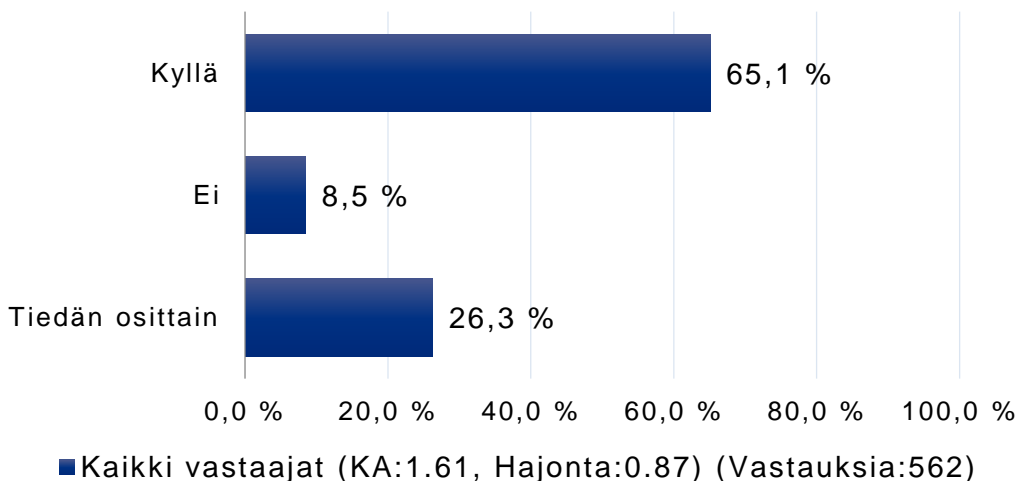
voi muuttaa paremmaksi tarpeeksi nopeasti. Osassa vastauksissa nähdään vaikutusten olevan hyvinkin pelottavia ja dramaattisia jo lasten ja nuorten elinaikana.

Suurin osa vastanneista haluaisi saada ainakin jonkin verran lisätietoa ympäristöasioista. Eniten toivottiin lisätietoa ilmastonmuutoksesta ja luonnon monimuotoisuudesta. Lasten ja nuorten mielestä tehokkain tapa muuttaa toimintaa ympäristöystävällisemmäksi olisi se, että ympäristöystävälliset tuotteet ja ratkaisut olisivat muita halvempia ja helposti saatavilla. Myös konkreettiset esimerkit oman toiminnan vaikutuksista herättäisivät muuttaamaan toimintaa paremmin. Monet vastanneet myös kertoivat, että he toimivat varsin ympäristöystävällisesti jo nyt. Omia ympäristötekoja lapset ja nuoret pitivät pääasiassa merkittävinä, vaikkakin pieninä kokonaisuuteen nähden. Monet korostivat sitä, että jokaisen pitäisi toimia arjessaan kestävästi, jolloin vaikutuksetkin olisivat merkittävät. Perheissä yleisin ympäristöteko on jätteiden lajittelu ja kierrätys. Lisäksi kiinnitetään huomiota liikkumistapoihin, kasvisruokaan, energiajärjestelmiin ja vedensäästöön.

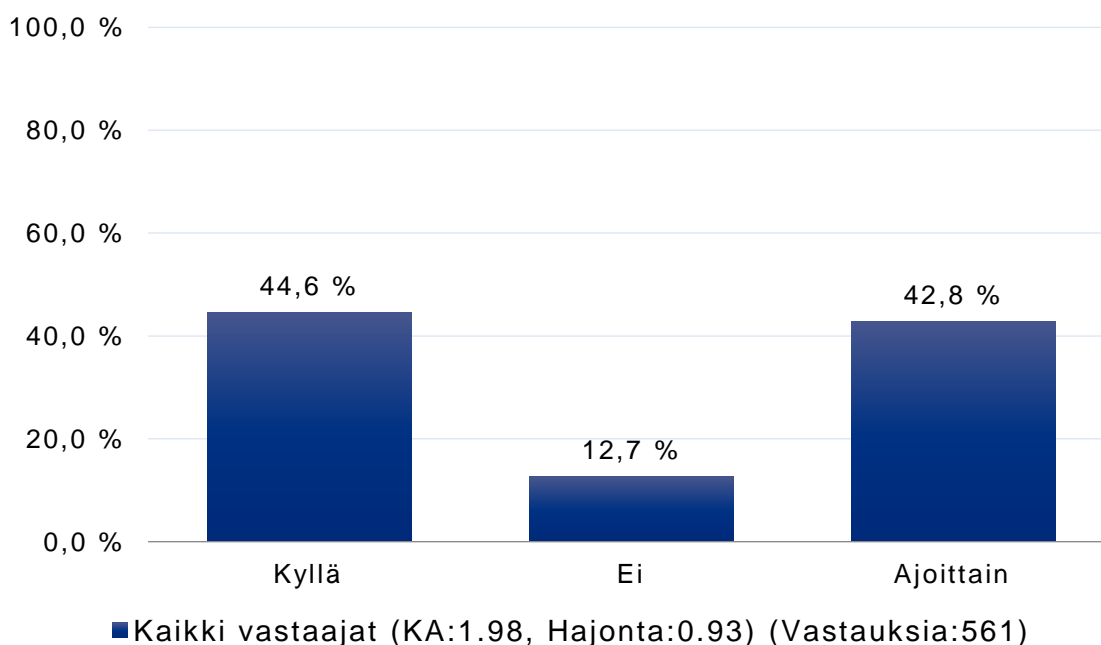
Tiedätkö, mikä on tai mistä johtuu ilmastonmuutos?

Tiedätkö, mitä tarkoittaa kestävä kehitys?

Oletko huolissasi luonnosta tai ilmastonmuutoksesta?

Kerro luontoon tai ilmastoon liittyvistä huolistasi omin sanoin:

- Kun kuljen kaduilla nään paljon roskia esm muovia.
- en niin itse huolehdi siitä mutta kyllä joskus sitä mietin.
- meidän maa ei kestä roskaa
- Minua harmittaa kun me ihmiset aiheutamme kaiken tämän.
- meret saastuu ja tehtaat saastuttaa ilmaa eläimiä kuolee paljon sukupuuttoon
- Eläimet
- Olen joskus huolissani koska ihmiset roskaavat niin paljon ja kun roskia heitetään mereen niin kalat voivat tukehtua vaikka purkkapalloon.
- no ilmastonmuutoksesta ja eläimistä
- Harmittaa, että voin kuolla joidenkin ihmesten takia jotka eivät esimerkiksi kierrätä.
- Siitä kun roskataan luontoa ja on myrskyisiä kelejä.
- maapallon lämpeneminen
- liika maapallon lämpeneminen on vaarallista
- jääkarhut ja vesistöt
- Huolestuttavaa ajatella mihin suuntaan ilmasto muuttuu
- Pelottaa kauan täällä on mahdollista elää
- Isot yritykset välittävät vain rahasta
- Huolestuttaa kuinka saamme taattua turvallisen ja etenkin ELETTÄVÄN ympäristön vielä jatkossakin tuleville sukupolville.
- huolettaa että tulevaisuus on pilattu ja maapallo joutuu kärsimään ihmisten huonojen tekojen seurauksista
- Huono juttu pitäisi saastuttaa vähemmän
- Pelkään, että maapallon kantokyvyn rajat tulevat vastaan ja elämä ei ole enää entisellään.
- Ei tuu lunta enää ja lämpimät ja märät talvet
- Pelottaa tulevaisuus
- Välillä ärsyttää, jos jotakuta ei kiinnosta yhtään ja se pistää oman huolen ylle.
- Lajit kuolevat sukupuuttoon ja osa suurempi osa maapallosta muuttuu asumiskelvottomaksi. Sääät muuttuvat.
- no en näe että siihen pystytään vaikuttamaan koska ihmiset kasvavat vain itsekkäämmiksi eivätkä halua muutta atapojaan joten s etule ekoitumaannjossain vaiheess akohtaloksi.
- Maailman kuoleminen
- Vaarallisten luonnonilmiöiden lisääntyminen
- Pelottaa

- Missä asun yms katastrofien takia.
- No ihan perseestä on pelätä kuolemaa ilmaston lämpenemisen takia, varsinkin kun ihmiset pystyivät sitä pysäyttämään mutta eivät (miljo/biljonäärit)
- Ainakin lämpötilavaihtelut ja vesialueiden kuivuminen huolestuttaa
- Olen huomannut elämäni aikana, kuinka sää on muuttunut. Ja media on täynnä apokalyptisia kuvauksia tulevaisuudesta.
- Pelkään että maapallo kuolee
- Mitään merkittävää ei tehdä. Vatvotaan asioita turhaan (oikeastaan, pentti linkolan kirjaa luetessa paljastuu että ollaan vatvottu jopa 50v ilman mitään suurta muutosta.)
- Pelkään että monet maat/kaupungit muuttuvat epäkelloseksi asumista varten ja ilman hiukkasten vaikuttavan pysyvästi terveyteen.
- Välillä käy mielessä, miten tässä tulee käymään kun jatkuvasti pumpataan saasteita ilmaan.
- Huolettaa ilmastonmuutos mutta en halua ajatella liikaa sillä minulla riittä jo liikaa omat henkilökohtaiset ahdistukset
- Lajien kuoleminen sukupuuttoon, malaria alueiden laajeneminen sekä merien saastuminen.
- Pelko on, että vanhempi sukupolvi jättää meille ympäristöongelmien täyttämän maailman.
- En jaksa
- Huolestuttaa se, mihin suuntaan maailma on menossa. Minkälaista elämä on 20 vuoden kuluttua?
- Ihmisiä on liikaa ja ilmastonmuutoksen pysäyttäminen on tämän hetkellä panostuksella mahdotonta
- Ilmastonmuutos on suuri uhka ihmiskunnalle ja luonto on tärkeää, ja siitä on pidettävä huolta.
- Joskus pelottaa vähän
- Huolettaa se, että joskus maailma on niin saasteinen, ettei elämä siellä ole enää mahdollista
- Maapallo kuolee
- Ihmiset rasittavat luontoa liikaa, minusta kaikki ei ota asiaa tarpeeksi vakavasti.
- Luonto kuolee
- Ei ole huolia.
- Olen huolissani ilmastonmuutoksesta, koska ei tiedä mihin maailma on menossa sen takia.
- Maailman lunto on tuhoutumassa ja se ei ole hyvä asia.
- Poliitiikka. Nuoriso tietää vaarat ja tekee vastuullisia valintoja samalla kun aikuiset riitelevät onko ilmastonmuutos tärkeä asia tai edes totta.
- että aika toivottomalta ja peruuttamattomalta näyttää
- Isoin huoli on se, että Suomea syynätään liian mahtipontisilla ilmastouudistuksilla, vaikka Suomi on tehnyt jo tarpeeksi kuin oman osansa ja sen lisäksi maksanut muiden maiden ilmastotalkoot ja muut ilmastohössötykset. Pitäisi keskittää Kiinaan, Intiaan ja Yhdysvaltoihin, eikä nostaa bensaveroa täällä Suomessa, joka ei ole mitään muuta, kuin rahastusta.
- No siis maapallo tuhoutuu

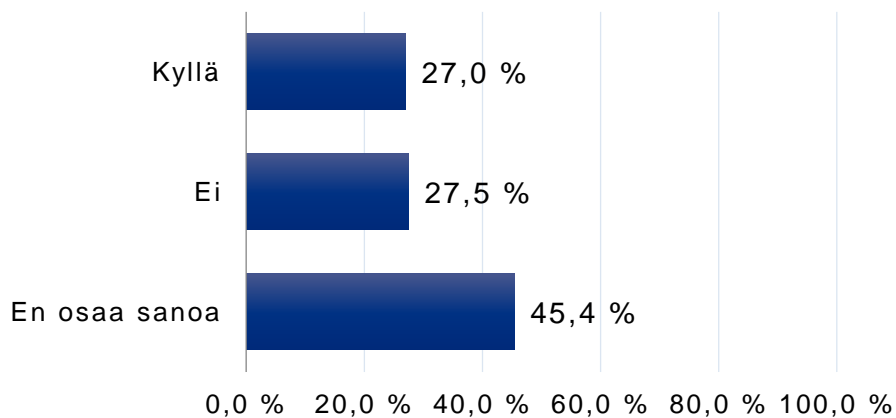
- Pelkään luonnon monimuotoisuuden puolesta ja merien/koralliriuttojen/sademetsien tilasta ja niiden eläin- ja kasvilajistosta. Tällä menolla varmistamme pitkällä aikavälillä elinympäristömme tuhoutumisen.
- Maailman kantokyky ihmisten aiheuttamalle kulutukselle.
- Toimet joilla ilmasto saataisiin pelastettua vaikuttavat olevan sellaisia joihin on hankala saada ihmisiä mukaan.
- Pelkään jäätiköiden sulamista ja sitä että eläimet kuolevat
- Uhanalaisia lajeja kuolee ja elinympäristöt pienenee ja sään muutokset
- Huolettaa ilmaston muutos ehdottomasti. Ihmiset haalii tavaraa liikaa.
- Että kaikki jätteet heitetty luontoon tuhlaa sen pikku hiljalleen.
- Ilmaston lämpeneminen ja esim. Lämminten talvien yleistymisen tuntuu oudolta
- Tällä hetkellä tilanne vaikuttaa erittäin huolestuttavalta, jos pikaisiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ei ryhdytä.
- Tuleeko maapallo kestävästi ihmisen aiheuttamat asiat
- Eläinlajien kärsiminen, luonnonriskit, säätömiöt, päästöt.
- Koko ihmiskunta ei koskaan tunnu ymmärtävän ilmastonmuutoksen riskejä ja monia siitä seuraavia/ jo tapahtuneita vaaroja. Yhdysvallat on myös kärjessä päästöissä ja nykyisen presidentin alla tilanne on paha.
- Sää huolettaa että mitä on milloinkin. Kun sään takia kasvit ei voi kasvaa. Jos puita alkaa kaikki tuhoamaan ja kaatamaan. Metsäpalot huolettaa.
- Merien tilanne on mielestäni todella huolestuttava ja roskan määrä
- Luonnossa ympäri maailmaa tapahtuvat muutokset huolestuttavat, koska eläimet eivät ehkä osaa sopeutua niihin.
- Ilma muuttuu lämpimämmäksi maissa jossa on jo erittäin kuuma. Jäätiköt sulavat. Jne
- Joissakin paikoissa on liikaa saasteita.
- En halua että eläimet kuolevat ilmaston takia.
- Pelkään, että Maapallon ekosysteemi tuhoutuu ilmastonmuutoksen seurauksena.
- Säälin kilpikonnia
- Jäätikön sulaminen
- Huolestunut että pandemian takia unohdetaan ilmastonmuutos
- Eläinten ja kasvien sukupuutot ahdistavat, samoin se, miten ihmiset ns. "valtaavat" maailmaa
- lämpeneminen, muovi merissä, jäätikön sulaminen
- Kaikki ihmiset eivät ota asiaa tosissaan tai eivät usko siihen. On huolestuttavaa kuinka asialle käy jos kaikki ihmiset eivät siihen sitoudu
- että miten meidän tulevaisuus tulee menemään jos luonto menee huononpaan kuntoon, ja onko meillä mahdollisuus se korjata takaisin ennalleen.
- Haluan, että lapsilleni ja lapsenlapsilleni maa on turvallinen ja hyvä paikka asua.

- Jos etelämanner ja pohjoisnapa sulaa niin monet saaret ja kaupungit jotka ovat maanpinnan alapuolella niin ne menee veden alle
- Tulipalot
- Minua huolettavat ihmisten välinpitämättömyys ilmastonmuutosta kohtaan
- Jäiden sulaminen, meren pinnan nousu
- Pelottaa että ilma lämpenee sillä en voi sitten tehdä lumiukkoja jotka ovat minulle ehdottomasti yksi talven kohokohdista
- Kohta ei ole enää jääkarhuja:(
- Eläimiä kuolee ja luonto tuhoutuu se ahdistaa.
- Että ihmiset eivät voi enää asua maapallolla
- No eläimet kuolee.
- Olen huolissani, että eläimet kuolevat sukupuuttoon.
- pandat kärsii
- Ei kiinnosta
- Se on vain pelottavaa, että kaikki alkaa muuttumaan.
- pelkään eläinten ja terveen luonnon puolesta, joskus jopa kaikkien ihmisten ja itseni puolesta.
- Luonnon puhtaus huolestuttaa.
- Henkilökohtaisesti harmittaa eniten kylmien säiden harvinaistuminen. Mitä Suomi edes on ilman pakkasia?
- Joskus vain ajattelee että minkälaiseen tilaan tämä ilmasto menee ja miten kaikki eläimet ja metsät voivat tulevaisuudessa, jos ilmastonmuutokselle ei tehdä mitään.
- Me kuollaan joskus
- Luonnonvaroja ei riitä kaikille; vesi loppuu, ilma saastuu, lämpötilat nousevat esim talvella ei tule enää lunta
- pelkään mihin kaikkeen ihmiskunta joutuu kun ilmastonmuutos tuo mukanaan ongelmia ja ääri-ilmiöitä
- Minulla ei juurikaan ole huolia.
- Että emme voi hengittää ilman maskeja tulevaisuudessa koska ilma on niin saastunutta
- Ei tule lunta.
- Pelkään että ihmiskunta kuolee sukupuuttoon ja jäätiköt sulaa ja Päiväntasaajan lähistöstä tulee asuinkelvoton.
- Jos luonto on kokonaan muuttunut, kun olen aikuinen!

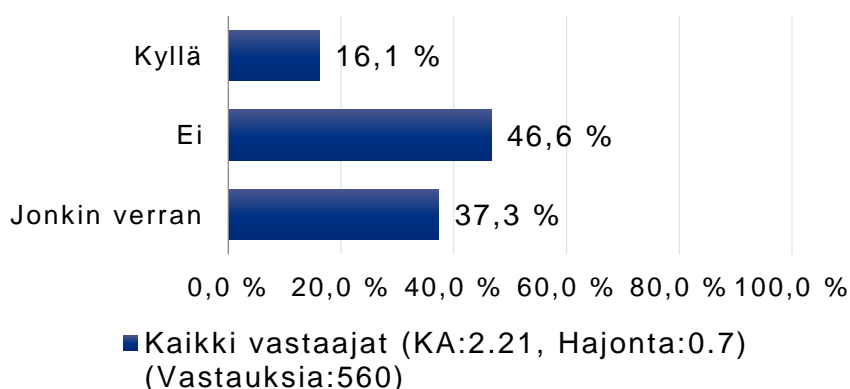
Koetko voitasi vaikuttaa koulusi/päiväkotisi ympäristöasioihin?

■ Kaikki vastaajat (KA:2.18, Hajonta:0.83)
(Vastauksia:559)

Haluaisitko saada lisää opetusta koulussa tai päiväkodissa luonnosta, ympäristöstä tai ilmastomuutoksesta?

Valitse ne asiat, joista haluaisit saada lisätietoa

Valitse ne asiat, joista haluaisit saada lisätietoa - Jokin muu, mikä:

- eläimistä
- kansallispuisto
- Ilmaston muutoksen käsittely kriittisestä näkökulmasta.
- terveystuotteet
- Lihantuotannon haittavaikutuksista ja paremmista vaihtoehdoista eläinkunnantuotteille
- jäätiköistä
- Maanviljelystä

Mikä saisi sinut muuttamaan toimintaasi ympäristöystävällisemmäksi?:

- Jos metsät ovat täynnä roskaa.
- Kun näen ohjelmissa miten eläimet kärsii roskista esm kalat.
- oma halu tehdä maailmasta parempi paikka
- Toimin jo ympäristöystävällisesti. :) Mutta vanhemmat muistuttavat näistä asioista.
- Se kun tajusin kuinka väärin se on.
- Toiminnan halpuus
- tuskin mikää
- Asuminen lähempänä kierrätyspisteitä, paremmat bussiyhteydet
- jos tulisi lisää hyviä vaihtoehtoja entisten tilalle
- opetus
- Enemmän kierrätyspisteitä ja lähempänä
- ilmastoahdistus
- Raha
- Enemmän mahdollisuuksia esim. Joukkoliikenteeseen
- Enemmän kierrätyspaikkoja lähetyville
- Tietoisuus
- Jos autoilu olisi Suomessa halvempaa, verotuksella turvataan, ettei suomalaisilla ole vähäpäästöisiä autoja
- yleinen ympäristöystävällinen ilmapiiri
- Jos se olisi helppoa eikä kallista.
- Jos välinpitämättömille ihmisille olisi seurauksia.
- eläinten kuolema
- Varmasti, jos huomaisin ilmastonmuutoksen vahvan negatiivisesti omassa arjessani
- Saisi sakot jos toimisi väärin.
- Halvemmat ja mukavemmat vaihtoehdot
- Helpommat ja lähempänä olevat tavat vaikuttaa
- Taloudellinen hyöty
- Se, että ympäristöystävälliset vaihtoehdot olisivat paremmin saatavilla
- Ilmaston selkeä muuttuminen
- jos lakia muutettaisiin tai se vaikuttaisi suporasti heti omaan elämään.
- Julkinen paine ja kulttuuri
- Kannustavuus/mahdollisuus: jos halutaan vähentää yksityisautoilua, pitäisi tarjota sujuvaa julkista liikennettä.

- Jos bensa olisi kalliimpaa.
- Äiti
- Muiden kannustus
- Jos muutkin muuttaisivat tapojaan
- Jos siitä tulisi laki
- Asioiden helpottaminen
- Tietoisuus. Muutan tapojani pikku hiljaa ja välillä tiedostamattomasti aina kun opin uutta.
- Luultavasti jonkin näköinen luonnossa oikeasti vakavan tapahtuman tapahtuminen. Tai varsinkin pakkotilanne.
- Eläimet
- Se että asuisin omassa kämpässä koska sitten voin itse tehdä päätökset
- Jos näkisin herättävän uutisen ja uutinen kertoisi kuinka jokaisen yksilön toimer vaikuttaa mm.yhteisvaikutuksen suuruus. Näytettäisiin tilankehavainnoillisia esimerkkejä syy-seuraussuhteista.
- Oma etu
- Omat asenteet
- Se, että tarjottaisiin vaihtoehtoisia ja oikeasti toteutettavissa olevia ratkaisuja (eli ei esim. Sähköauton hankkiminen)
- Jos ympäristö ystävällisempi vaihtoehto olisi lähes aina halvempi.
- Jos siitä saisi rahaa
- Kun ymmärsin mistä ilmastonmuutos aiheittuu ja mitä siitä seuraa aloin harkitsemaan tekojani paremmin
- Kaverit
- Ilmastonmuutoksen ymmärtäminen ja luonnon arvostaminen jo ennen sitä.
- Esimerkit kaikista ongelmista jotta näkisin vielä konkreettisemmin mitä ilmastonmuutos tekee
- Internet ja mielenosoitukset, joille itsekin olen osallistunut kolmesti.
- joku tarpeeksi vakuttava ja itseän vaikuttava selitys tai syy
- jos joku kertoisi asiasta jämäkästi
- Kattavampi tietämys.
- jos se olisi tosi helppoa
- Jos ystävienikin olisit enemmän ympäristöystävällisiä
- Jokin helppi ja vaikuttava tapa jota voi arjessa toteuttaa
- julkisten liikenneyhteyksien lisääminen Kouvolassa
- Yhteiset tapahtumat.
- Se, että en asuisi niin kaukana kaupungista.
- Jos se tehtäisiin helpommaksi/saatavammaksi. Ympäristöystävällisistä ja terveellisistä vaihtoehdoista pitäisi tehdä edullisempia vaihtoehtoja ja ne pitäisi olla helposti saatavilla.

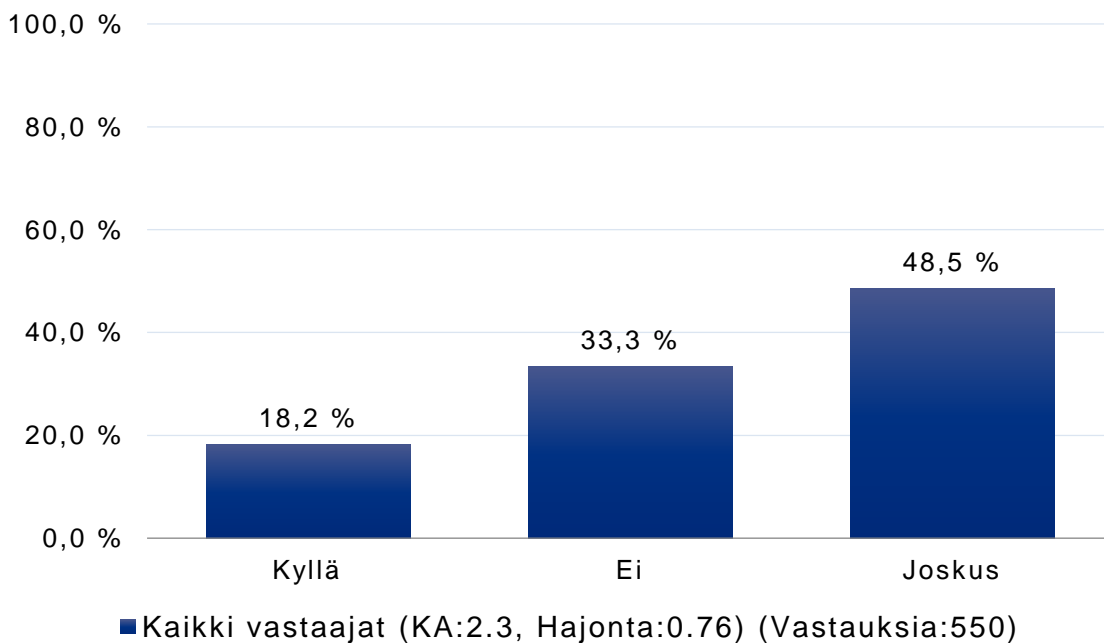

Miten merkittävänä pidät omia ympäristötekojasi?:

- en hirveen merkittävänä
- en oikein tiedä
- hyvin merkittävänä koska tiedän että pieni teko auttaa suuresti.
- No.... Ne ovat vain pisara meressä, mutta jos muutkin tekevät ympäristötekoja niin sillä alkaa olla vaikutusta.
- Ne olisivat tehokkaampia ja kaikki tekisivät niitä samoja asioita kun minä.
- ihan ok että en ainakaan saastuta ja niin edespäin
- Täällä päiväkodissa kun me kerätään roskia, niin sillä on merkitystä.
- ERITTÄIN MERKITTÄVINÄ (koska jääkarhut kuolee :( )
- Pidän niitä aika merkittävänä. Mielestäni pienikin teko auttaa.
- Merkittävänä- jokaisella teolla on vaikutus, sillä kaikki lähtee pienistä teoista.
- En hirveän merkittävänä
- Merkittävänä isossa kokonaisuudessa
- En merkittävänä, joku 70% päästöistä tulee silti joltain jättiyrityksiltä joiden päästöjä ei vahdita
- Jokaisen toiminnalla on vaikutus
- Aika merkityksettöminä, koska olen kuitenkin vain yksi ihminen. Kaikkien tulisi parantaa ympäristötekoja, jotta ilmastonmuutosta voitaisiin hillitä.
- Pienetkin teot vaikuttaa, mutta joskus tuntuu toivottomalta edes yrittää tehdä muutoksia, kun jossain joku kaataa mereen jätteitä kaikkien edestä.
- Kaikki vaikuttaa kaikkeen ja uskon, että omilla teoillanikin on vaikutusta.
- Minun valinnat eivät vaikuta ympäristöön merkittävästi.
- Tosi merkittävänä
- Onhan niillä vaikutusta, mutta voisin kyllä itse parantaa tapojani joissakin asioissa.
- En ollenkaan
- Aika pieninä
- Merkittävänä
- Suomen kansalaisena minä ja perheeni teemme parhaamme eikä enempää voi oikein tehdä. Jos jokainen ihminen muuttaisi tapojaan ympäristöystävällisemmäksi olisivat teot merkittäviä.
- en voi yksilönä vaikuttaa maailman hyvin vointiin, miksi käyttäisin aikaa johonkin joka vaikuttaa vaan siihen mitä musta ajatellaan, turhaa, ei riitä kärsivällisyys
- En hirveän, koen olevani aika neutraalissa paikassa vaikka ajaisinkin omaa mukavuuttani teoissani. En usko parantavani mitään, mutta ainakaan en pahenna tilannetta.
- En kovin merkittävänä, koska olen vain yksi ihminen 7,5 miljardista ihmisestä.
- Todella.
- Ihan hyvinä

Keskusteletteko ympäristöasioista kotona?

Miten perheesi arjessa huomioidaan ympäristöä? Oletteko muuttaneet perheessäsi toimintaa ympäristöystävällisemmäksi?:

- jos voi mennään pyörällä ja lajitellaan
- Aina kun käymme kaupassa otamme oman kassin. Jos on pakko ostaa pussi niin se on biohajoava. Ei tuhjata luonoa esim käyttämällä paperia turhaan.
- kierrätämme kaikki roskat muovit, lasit, paperit, biojäte, pahvit
- Lajittelemme jätteitä paljon, yritämme välttää muovipaketteja, kompostoimme biojätteen itse

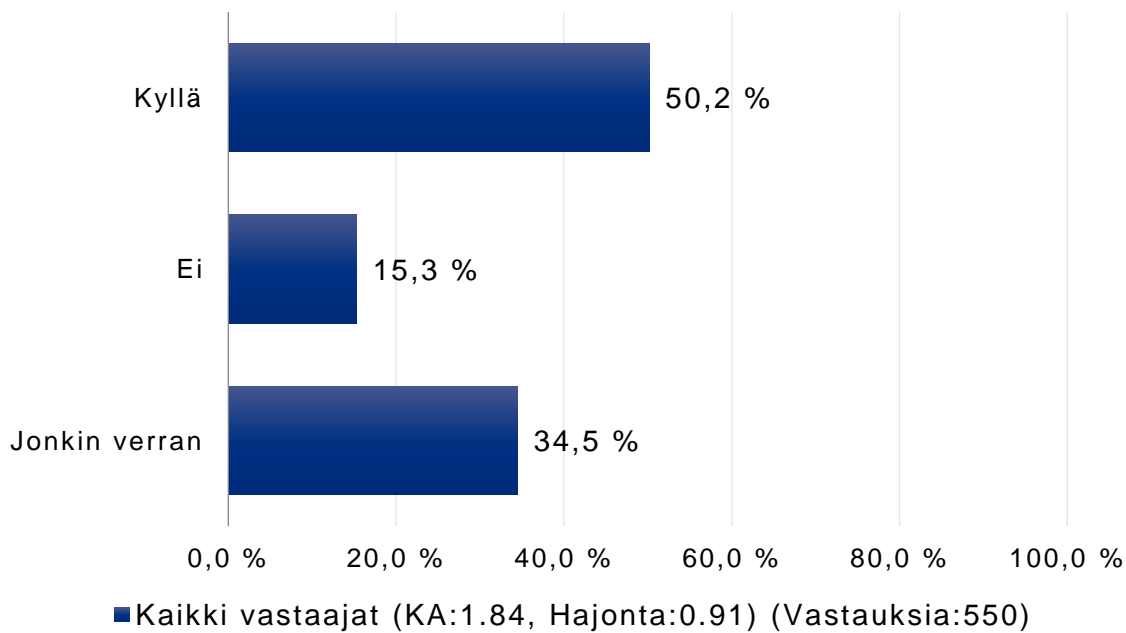

- Ostetaan luomua / reilua kauppaa
- yritämme syödä joskus kasvisruokaa ja vähentää ruokahävikkiä.
- Itse kuljen kouluun bussilla ja vanhempani kulkevat töihin pyöräillen.
- reilun kaupan tuotteet
- Ollaan hommattu sähkö auto
- Pyritään vähentämään lihaa
- Minä syön enemmän kasvisruokaa, vanhemmat eivät, vaikka teen sitä itse isomman satsin, josta riittäisi muille. Olen myös 2020 vuoden aikana ostanut enemmän vaatteita kirpparilta kuin koskaan ennen.
- vältämme autoilua
- Vihreää sähköä
- Hieman enemmän kasvipainoiteista ruokaa
- Perheessä ei oikein kiinnosta, luomuruokaa mutta perheessä ei kovin kierrätetä
- Olemme. Puhun jatkuvasti ympäristöasioista kotona ja nykyään teemme valintoja niiden pohjalta. Syömme takiani enemmän kasvisruokaa, muutimme sähkönmuodon ja kulutamme vähemmän
- Poltamme roskat itse, lämmitämme talon hellauunilla, auton käyttöä rajoitetaan ja ruoka-ostokset tehdään kerran viikossa.
- Olen yrittänyt vaikuttaa vaihtelevin menestyksin perheeni toimintaan niin, että se olisi ympäristöystävällisempää.
- maalämpö
- veden ja sähkön säästäminen,
- julkisen liikenteen käyttö.
- Ei huomioida
- yritetään käydä mahdollisimman lyhyissä suihkuissa.
- Autoa ei käytetä jos ei ole pakko.
- Muovi vähentynyt.
- Kyllä, olemme alkaneet viemään tavaroita kirppiksille ja pieneksi menneet vaatteet viemme Uffin vai mikä onkaan nimeltä
- Vähemmän punaista lihaa.
- Eipä oikeastaan
- aurinkopaneelit katolla
- pesemme vain täysiä koneellisia astioita ja pyykkiä.

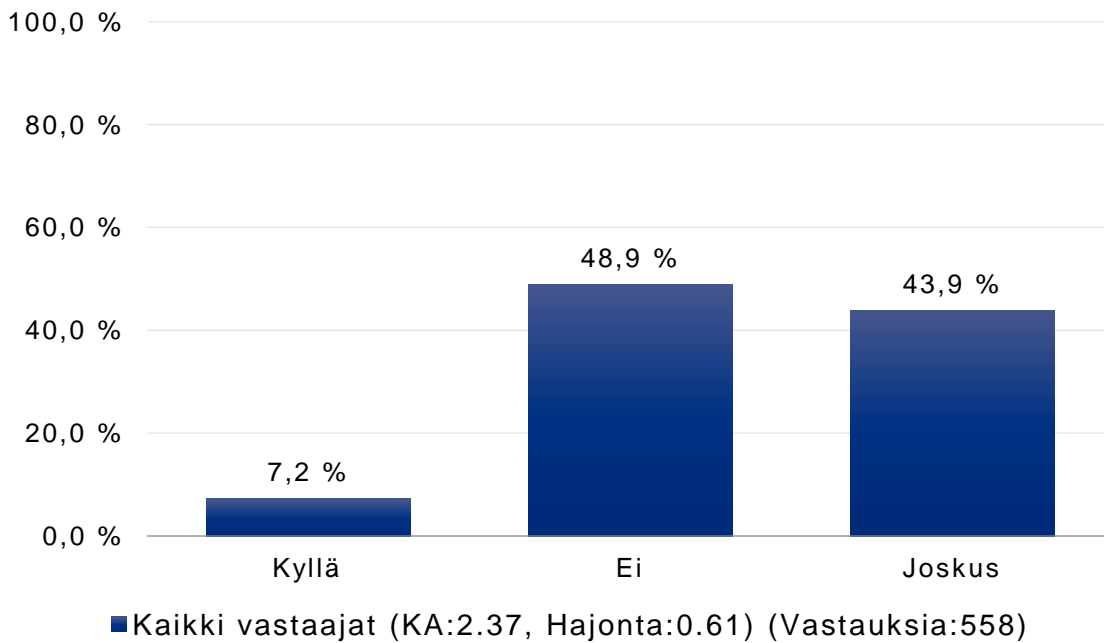
8. Ruoka

Tiedätkö, miten ruokailutottumuksesi vaikuttavat ympäristöön?

Jääkö sinulta usein ruokaa tähteeksi / syömättä?

Jos vastasit kyllä, kerro miksi ja millaista ruokaa sinulta jää tähteeksi/syömättä?:

- Salaatti, maissi, nakkikastike, ruoka mikä maistuu pahalta.
- Sellaista josta minä en pidä
- no jos maha on täynnä nii melkein kaikki (mutta syön melkein aina kaiken ruuan)
- Lohta.
- No ei tiettyä ruokaa jää syömättä. Joskus en vain jaksaa syödä kaikkea sen takia jää yli.
- Ei ole tiettyä ruokaa joka jää syömättä. Yleensä epäilyttävän näköistä tai pahan makuista.
- Pysin aina syömään lautasen tyhjäksi, mutta joskus koulun ruoka on niin paha, että menee hukkaan :(.

Miten suhtaudut kasvisruokaan? Syötkö usein kasvisruokaa?:

- Hyvä että on tarjolla, koska se saattaa olla ihan hyvää.

- en syö kasvis ruokaa usein
- kasvisruoka on hyvä eläinten kannalta ja syön paljon koska isäni on vegaani niin en syö enää usein kotona punaista lihaa
- syön joka päivä kasviksia
- syömme kotona aika kasvispainotteisesti
- kyllä se on terveellistä
- En pidä kasviksista. Mutta yritän opetella.
- Syön kotona ja koulussa joskus. Enemmän kotona koska äiti syö vain kasvisruokaa.
- Tykkään kalasta. Mäkin tykkään kalasta. Mun vaari kalastaa ja sit se paistaa je kalat. Me ollaan isin kanssa kerran laitettu verkot, muttei tullut kalaa ollenkaan.
- Haluaisin syödä, mutta perheen tottumukset ovat erilaiset
- Syön usein kasvisruokaa ja osallistun mm lihattomaan lokakuuhun
- Kasvisruoka on mielestäni hyvää mutta syön sitä aika harvoin.
- Meillä perheessä pidetään välillä kasviruokakuukausia, jolloin kotona syödään pelkästään kasvisruokaa
- no en syö
- kasvisruoka on hyvä vaihtoehto mutta mielestäni kasvisruoka on paha
- Liha on parempaa
- Rakastan kasvisruokaa, syön melko usein koulussa ja kotona jos isä jättää lihan pois
- Pahan makuista, en syö
- en syö kasvisruokaa, ei saa tarpeeksi ravintoa
- Yleensä aina jonkin näköistä lihaa ruoassa
- On ihan hyvää, mutta vaatii aika paljon suunnittelua. Syön välillä johtuen omasta laiskuudesta ja halusta huolehtia terveydestä.
- Välttelen
- Syön lautasmallin mukaan eli kasviksia puolet
- Kasvisruoka on hyvä siinä missä lihsruokakin, jos se on valmistettu hyvin. Koulun kasvisruoka maistuu usein pahalta, jonka vuoksi en pidä sitä usein vaihtoehtona liharuualle. Syön kasvisruokaa harvoin.
- Pysin suosimaan kasvisruokaa. Syön koulussa kasvisruokaa 2-3 kertaa viikossa.
- Syön kasvisruokaa, mutta myös lihaa, koska koen sen tarpeelliseksi ruokavaliooni.
- Syön mielummin lihaa mutta myös kasviksia mielelläni
- Kerran viikossa kasvispäivä
- Olen ollut pescovegetaristi 11 vuotiaasta asti eli syön lihasta vain mereneläviä.
- Koulussa on aina kasvisruoka vaihtoehto ja syön sitä muutaman kerran viikossa.
- Usein mautonta
- Jos on myös eläinproteiineja tarjolla niin kyllä. Kasvisruoka on hyvää jos se on valmistettu hyvin.

- Meillä on joskus kasvisruokaa mutta ei lihan korvikkeita vaan yleisesti satumme syömään paljon vegaanisia tuotteita.
- Olen vegaani
- Kasvisruoka on hyvää ja meillä on melkeinpä joka päivä jotakin kasvista ruoallamme
- En syö punaista lihaa/kanaa, ja kalaa syön vain harvoin. Yritän aina valita kasvisvaihtoehdon.
- Se on ihan maukasta, syön jos tarjolla
- meidän perhe syö vaan kasvisruokaa
- välillä
- Se on hyvää, syömme sitä kotona usein.
- Joskus ja on se ihan jees
- Pahaa, en
- En syö hirveästi. Mutta on ne jotkut ihan hyviä.
- Kasvisruoka on ihan hyvää ja syön kotona joskus vege-ruokaa, koska äitini tekee sitä itselleen.(koska hän on maidoton ja gluteeniton joten vege-ruoka sopii hänelle hyvin)
- Juon kauramaitoa ja en välttämättä pyri, mutta taivun syömään kasvispohjaista tai hiilihyvitettyä ruokaa.
- En syö koska pahaa
- välillä, tykkään kyllä liharuuista
- Syön kasvisruokaa usein, ehkä neljänä päivänä viikossa kotona. Kasvisruoka on minusta hyvä vaihtoehto
- Ok. Aina kun koulussa on tarjolla, joskus kotona
- Minä syön todella paljon salaattia

Vapaa sana:

- Varsin mielenkiintoinen kysely, mutta samanlaisia on täytetty jo monta kertaa.
- Haluaisin että koulussa mentäis esim biologian tunneilla vaan ulos kävelylle ja mietittäis että mitä voitais muuttaa tässä maailmassa
Kivaa kun tälläisiä kyselyitä pidetään 😊
- Tykkäsin tästä kyselystä 😊
- Omasta mielestäni ympäristön muutos on toki tärkeä asia mutta se, että sitä "jauhetaan" joka paikassa, menee yli.

